

Begeleiding van studenten met ASS in het mbo

Meesterstuk Master SEN Autismespecialist
Praktijkonderzoek in het kader van Fontys OSO
E. van de Ven
Eindhoven, juni 2011

Traject: FPODO101070
Opleiding: Eindhoven POD1
Studentnummer: 2097122

Autisme in Beeld
Mahlerplein 5
4591 MS Sint-Oedenrode
www.autismeinbeeld.nl

de eindhovense school

de eindhovense school
Postbus 872
5600 AW Eindhoven
www.de-eindhovenseschool.nl

Begeleider: Dhr. J.M.W. Timmers
Fontys OSO, Tilburg
www.fontysoso.nl

Inhoudsopgave	blz.
Samenvatting	5
Introductie	7
 1 Doelstelling	 9
1.1 Achtergrond en aanleiding van het onderzoek	9
1.2 Doelstelling in en van het onderzoek	10
1.3 Verwachtingen	10
1.4 Deelvragen	10
1.5 Het belang van het onderzoek	11
 2 Theoretisch kader	 12
2.1 Ontwikkelingen binnen het onderwijs	12
2.2 Toenemend aantal mbo-studenten met een lgf en ASS	13
2.3 Kenmerken van ASS	14
2.4 Studeren met ASS binnen het competentiegerichtte onderwijs	15
2.5 De rol van de auticoach	17
2.6 De opzet van de begeleiding	18
 3 Onderzoeksopzet	 19
3.1 Onderzoeksmethode	19
3.2 Invloed van de doelgroep op het onderzoeksinstrument	20
3.3 Twee enquêtes	21
3.4 Onderzoekseenheid	22
3.5 Randvoorwaarden	22
3.6 Analyse van resultaten	22
3.7 Anonimiteit en ethiek	23
3.8 Betrouwbaarheid en validatie	23
 4 Onderzoeksresultaten	 25
4.1 Respons	25
4.2 Wat is de waardering van de rol van de auticoach in de begeleiding?	25
4.3 Worden de gewenste effecten van de begeleidingsgesprekken bereikt?	27

4.4 Wat is de waardering van de opzet van de begeleiding?	29
4.5 Wat zijn de sterke en verbeterpunten van de begeleiding?	30
4.6 Aanvullende interviews	31
5 Conclusies en aanbevelingen	32
5.1 Waardering van de rol van de auticoach in de begeleiding	32
5.2 Het bereiken van de gewenste effecten van de begeleidingsgesprekken	32
5.3 Waardering van de opzet van de begeleiding	33
5.4 Sterke en verbeterpunten van de begeleiding	33
5.5 Hoofdconclusies	34
5.6 Discussiepunt en aanbevelingen	35
6 Reflectie	37
6.1 Productevaluatie	37
6.2 Procesevaluatie	39
Literatuur	41
Bijlagen	
1 Enquête mbo-studenten met ASS en een lgf	44
2 Enquête ouders van mbo-studenten met ASS en een lgf	46
3 Resultaten enquête	48
4 Interviews	59

Samenvatting

Studenten met ASS werken heel zorgvuldig en precies, zij hebben oog voor detail, een sterk analytisch vermogen en een goed geheugen. Deze sterke kanten sluiten goed aan bij de mbo-opleidingen op de eindhovense school, zoals desktop publisher, grafisch vormgever en gamedesigner. Ondanks de sterke kanten van ASS ervaren deze studenten problemen tijdens hun studie. Het huidige competentiegericht onderwijs vraagt namelijk om kritische, zelfreflecterende studenten die de regie over hun eigen loopbaan voeren. Dit vereist zelfsturing, zelfreflectie en het vermogen om je als student in interactie met je omgeving, aan te kunnen passen aan nieuwe ontwikkelingen en veranderende omstandigheden. Sterker dan in het traditionele leren, wordt er een beroep gedaan op het vermogen tot theory of mind, centrale coherentie en executief functioneren. De drie gebieden waar de beperkingen van studenten met ASS zich manifesteren. Niet voor niets noemt het Rapport van de Commissie Gelijke Behandeling (2007) over de toegankelijkheid van het beroepsonderwijs voor leerlingen met een handicap, de invoering van het competentiegericht onderwijs in het beroepsonderwijs juist als extra knelpunt voor studenten met ASS.

De groeiende groep studenten met ASS in het mbo verdient deskundige begeleiding die hen helpt in het ontwikkelingsproces naar beginnend zelfstandig beroepsbeoefenaar.

De eindhovense school is daarom in 2008 gestart met het aantrekken van externe deskundigen (auticoaches) om de begeleiding van studenten met ASS en een lgf vorm te geven. Deze studenten en hun ouders zijn nog niet eerder bevraagd naar hun waardering van de begeleiding door de auticoaches.

Dit onderzoek geeft een antwoord op de vraag:

Wat is de waardering van de begeleiding door de auticoaches aan mbo-studenten met ASS en een lgf op de eindhovense school en wat zijn de mogelijke verbeterpunten in deze begeleiding.

De mbo-studenten met ASS en een lgf en hun ouders vormen de onderzoekseenheid. Om hun waardering van de begeleiding te onderzoeken, zijn zij gevraagd naar de waardering van de drie componenten van de begeleiding: de rol van de auticoach, de gewenste effecten van de gesprekken en de opzet van de begeleiding. Daarnaast hebben zij sterke en verbeterpunten aangegeven.

Het onderzoek is uitgevoerd middels een enquête en aanvullende interviews. Er is sprake van twee parallel lopende enquêtes, één voor de studenten met ASS en een lgf en één voor hun ouders. De bevroegde onderwerpen worden zo vanuit verschillende invalshoeken bekeken worden. De resultaten van de studenten zijn naast die van de ouders geplaatst en de resultaten van de eerstejaars zijn naast die van de ouderejaars geplaatst. Van de 60 enquêtes zijn 44 enquêtes ingevuld geretourneerd. Uit de resultaten van de enquête zijn vijf gespreksonderwerpen naar voren gekomen die in aanvullende interviews zijn besproken. Er zijn vier interviews afgenomen. Uit elke subgroep van de onderzoekseenheid is één persoon geïnterviewd: een eerstejaars student, een ouder van een eerstejaars student, een ouderejaars student en een ouder van een ouderejaars student.

Dit onderzoek toont aan dat de begeleiding door zowel de deelnemende studenten als hun ouders goed gewaardeerd wordt. De sterke punten zoals ‘begrepen worden’ en ‘iemand hebben om op terug te vallen’ moeten behouden blijven. Nog belangrijker is het om aan de verbeterpunten en het discussiepunt te werken om tot een verdere kwaliteitsverbetering van de begeleiding te komen. De verbeterpunten worden in hoofdstuk 5.6 van concrete aanbevelingen voorzien. Wat daarbij opvalt is dat er meerdere aanbevelingen bij zitten die betrekking hebben op duidelijkere communicatie vóórdat de begeleiding van start gaat. In een vroeg stadium communiceren wat studenten en vooral ouders kunnen verwachten (bijvoorbeeld mbt stagebegeleiding en aantal oudergesprekken) kan teleurstellingen en onduidelijkheid voorkomen. De verwachting is dat meer duidelijkheid vooraf, een positieve invloed zal hebben op de waardering van de begeleiding door met name ouders van eerstejaars studenten.

Dit onderzoek geeft een belangrijke aanzet om tot kwaliteitsverbetering van de begeleiding aan mbo-studenten met ASS op de eindhovense school te komen. Het uiteindelijke succes van de aanbevelingen en daarmee van dit onderzoek, zal bepaald worden door de mate waarin de aanbevelingen zo breed mogelijk uitgedragen en ondersteund worden. In het huidige politieke klimaat met alle aangekondigde bezuinigingen op passend onderwijs een grote uitdaging. Een uitdaging die het waard is om aan te gaan, om ervoor te zorgen dat het vele talent, de ambities en de motivatie van mbo-studenten met ASS niet verloren gaan.

Introductie

Komt een studente bij de docent:

‘Meneer, ik ben bezig met de opdracht om een moodboard over mezelf te maken. Ik wil hierin een rustig en druk gevoel tegelijk verwerken. Hoe moet ik dat doen?’ De docent antwoordt: *‘Wat past bij jou?’* De studente loopt terug naar haar plaats, niet wetend hoe ze verder moet en levert aan het einde van de les niets in. Ze krijgt een onvoldoende.

Dit voorbeeld illustreert het spanningsveld waarbinnen de mbo-student met ASS¹ zich in het competentiegericht onderwijs (cgo) op de eindhovense school staande moet houden.

Bovenstaande studente begrijpt de opdracht en kan ook een gerichte hulpvraag stellen. Het antwoord van de docent past binnen het competentiegericht onderwijs. Er wordt namelijk geen kant en klare oplossing gegeven, maar de student wordt aangezet tot zelf nadenken.

Deze studente heeft echter ASS. Door een beperking in haar vermogen tot centrale coherentie snapt zij niet wat dit antwoord met haar vraag te maken heeft. Zij vraagt om verduidelijking en heeft behoefte aan een meer sturend en concreet antwoord. Het gat dat hier ontstaat tussen de hulpvraag van deze studente met ASS en het antwoord van de docent, geeft het gebied aan waar de begeleiding van de auticoach op de eindhovense school zich op richt.

Tien jaar geleden stond ik zelf nog voor de klas. Daar is mijn interesse in ASS ontstaan. In de jaren daarna heb ik mij steeds verder verdiept en gespecialiseerd in ASS. De interesse voor autisme en onderwijs heb ik vorm gegeven in de oprichting van mijn eigen bedrijf ‘Autisme in Beeld’. Sinds 2008 begeleid ik, samen met 3 andere auticoaches, een aantal mbo-studenten met ASS op de eindhovense school, waar dit onderzoek plaatsvindt. Wat mij raakt en boeit in de begeleiding van mbo-studenten met ASS is de enorme diversiteit van de problematiek gecombineerd met de vaak zeer bijzondere talenten van deze studenten. Ik vind het een uitdaging om een positieve bijdrage te leveren aan het gevecht dat deze studenten moeten leveren om binnen het gegeven onderwijssysteem hun studie met goed resultaat te volgen.

De eindhovense school, voorheen het Grafisch Lyceum, is een mbo vakopleiding met opleidingen op niveau 2, 3 en 4. Het aantal studenten met ASS op de eindhovense school neemt toe en tegelijkertijd doet de invoering van het competentiegericht onderwijs een groot

¹ ASS staat voor Autisme Spectrum Stoornis. In dit onderzoek wordt onder ASS verstaan: klassiek autisme, Asperger, PDD-NOS en MCDD.

beroep op de gebieden waar juist deze groep moeite mee heeft. Het is dus uitermate belangrijk om bezig te zijn met de kwaliteit van de begeleiding aan studenten met ASS. Dit onderzoek gaat in op de vraag hoe deze studenten en hun ouders de begeleiding door auticoaches op de eindhovense school waarderen. Ik hoop hiermee een kwaliteitsverbetering van deze begeleiding te kunnen bereiken.

In dit onderzoek wordt gesproken over studenten in plaats van leerlingen omdat de eindhovense school deze benaming gebruikt.

E. van de Ven

juni 2011

Hoofdstuk 1 Doelstelling

In dit hoofdstuk worden de achtergrond en de aanleiding van het onderzoek (1.1) beschreven. Dit leidt tot het definiëren van de doelstelling *in* en *van* het onderzoek (1.2). De verwachtingen over de uitkomst en de deelvragen worden beschreven in 1.3 en 1.4. Het belang van het onderzoek wordt aangegeven in 1.5.

1.1 Achtergrond en aanleiding van het onderzoek

Vanaf 1 januari 2006 is de leerling-gebonden financiering (lgf ofwel ‘rugzakje’) in het mbo ingevoerd. De lgf stelt leerlingen met een beperking in staat om deel te nemen aan het reguliere onderwijs, doordat de school met het geld uit het rugzakje extra ondersteuning kan inkopen.

Landelijk is sprake van een toenemend aantal studenten met een lgf binnen het mbo (Brinkman, Steenhoven & Van der Veen, 2008). Ook op de eindhovense school is een toename van het aantal lgf-studenten zichtbaar: van 0,58% in 2006/2007 naar 3,21% van het totaal aantal studenten in het huidige schooljaar 2010/2011 (de eindhovense school, 2010²). Veruit de grootste groep van de studenten met een lgf heeft de diagnose ASS. In het huidige schooljaar gaat het om 78,8% van alle lgf-studenten op de eindhovense school.

Naast het toenemende aantal studenten met een lgf en de diagnose ASS neemt ook de intensiteit van de problematiek van deze groep studenten toe. Volgens het Rapport van de Commissie Gelijke Behandeling (2007) over de toegankelijkheid van het beroepsonderwijs voor leerlingen met een handicap wordt de invoering van het competentiegericht onderwijs genoemd als extra knelpunt voor studenten met ASS in de toegankelijkheid van het beroepsonderwijs.

Deze twee ontwikkelingen stellen eisen aan de professionalisering van de zorgstructuur binnen scholen en aan de kwaliteit van de begeleiding aan deze studenten. De eindhovense school is daarom in 2008 gestart met het aantrekken van externe deskundigen (autismespecialisten) om de begeleiding van studenten met ASS en een lgf vorm te geven. Op de eindhovense school worden deze begeleiders auticoaches genoemd.

² Bron: interne cijfers de eindhovense school, peildatum 31 juli 2010, aangeleverd door de zorgcoördinator K. Dielemans

Het team van auticoaches heeft ervaring met de begeleiding van studenten met ASS en een lgf. Sinds de start van de auticoaches op de eindhovense school in 2008, zijn deze studenten en hun ouders echter nog nooit bevraagd naar hun waardering van de begeleiding. Hoe waarderen zij de rol van de coach, het gewenste effect van de gesprekken en de opzet van de begeleiding? Wat geven zij aan als sterke en verbeterpunten?

1.2 Doelstelling in en van het onderzoek

De doelstelling *in* mijn onderzoek wil een antwoord krijgen op de vraag:

Wat is de waardering van de begeleiding door de auticoaches aan mbo-studenten met ASS en een lgf op de eindhovense school en wat zijn de mogelijke verbeterpunten in deze begeleiding.

De doelstelling *van* het onderzoek geeft het nut van het onderzoek aan:

Het verbeteren van de begeleiding door auticoaches aan studenten met ASS en een lgf op de eindhovense school.

1.3 Verwachtingen

In het eerste studiejaar is de rol van de begeleiding het grootst. Naar verwachting zullen de eerstejaars studenten met een auticoach de begeleiding daarom hoger waarderen dan de ouderejaars studenten met een auticoach. Ouders daarentegen geven naar verwachting juist in het begin van het begeleidingstraject een lagere waardering. Deze gedachte wordt ondersteund door een onderzoek van de WEC-Raad (2008). Hierin wordt aangegeven dat dat te maken kan hebben met het feit dat de begeleiding in het mbo zich vooral richt op de student en dat ouders zich daardoor te weinig betrokken voelen bij het begeleidingstraject. Ook op de eindhovense school horen wij dit terug in gesprekken met ouders. Om deze verwachting helder te kunnen krijgen is in het onderzoek een vraag opgenomen naar het studiejaar van de student respectievelijk zoon of dochter.

1.4 Deelvragen

Voor dit onderzoek zijn de mbo-studenten met ASS en een lgf bevraagd die op de eindhovense school begeleid worden door een auticoach. Daarnaast zijn de ouders van deze groep studenten bevraagd over dezelfde onderwerpen.

De deelvragen hebben betrekking op de begeleiding die deze studenten krijgen van de auticoaches:

1. Wat is de waardering van mbo-studenten met ASS en een lgf en hun ouders, met betrekking tot de rol van de auticoach in de begeleiding op de eindhovense school?
2. Worden volgens de mbo-studenten met ASS en een lgf en hun ouders de gewenste effecten van de begeleidingsgesprekken op de eindhovense school bereikt?
3. Wat is de waardering van mbo-studenten met ASS en een lgf en hun ouders, met betrekking tot de opzet van de begeleiding op de eindhovense school?
4. Wat zijn de sterke en mogelijke verbeterpunten volgens de mbo-studenten met ASS en hun ouders ten aanzien van de begeleiding op de eindhovense school?

1.5 Het belang van het onderzoek

Ik verwacht dat we met de resultaten van het onderzoek een kwaliteitsverbetering van de begeleiding op de eindhovense school aan mbo-studenten met ASS kunnen bereiken. Het onderzoek is daarmee in eerste instantie interessant voor de eindhovense school. Daarnaast kan het interessant zijn voor mbo-scholen die studenten met ASS begeleiden.

Hoofdstuk 2 Theoretisch kader

In dit hoofdstuk wordt uiteengezet binnen welk kader de begeleiding van mbo-studenten met ASS en een lgf plaatsvindt op de eindhovense school. De ontwikkelingen binnen het onderwijs (2.1), het groeiende aantal mbo-studenten met een lgf en ASS (2.2), de kenmerken van ASS (2.3) en de knelpunten die studenten met ASS binnen het competentiegericht onderwijs tegenkomen (2.4) worden beschreven. Tot slot wordt de rol van de auticoach (2.5) en de opzet van de begeleiding (2.6) besproken.

2.1 Ontwikkelingen binnen het onderwijs.

Binnen het onderwijs hebben de laatste 10 jaar twee belangrijke vernieuwingen plaatsgevonden die de groep studenten met ASS en een lgf raken. Een verschuiving van de onderwijsvisie in Nederland heeft geleid tot deze vernieuwingen. In de eerdere onderwijsvisie stond het traditionele leren en het plaatsen van mensen met een beperking in het speciaal onderwijs centraal. In de huidige onderwijsvisie staat het individuele leerproces centraal en de gedachte dat mensen met een beperking, met behulp van ondersteuning, in staat zijn om in het reguliere onderwijs een opleiding te volgen.

Dit heeft geresulteerd in twee onderwijsvernieuwingen:

1. Invoering van het competentiegericht onderwijs (cgo).

In het competentie gerichte leren staat de individuele ontwikkeling van competenties van de student centraal, dit in tegenstelling tot het traditionele leren waar de nadruk vooral lag op kennisoverdracht (Dankers, 2010). In het competentiegericht onderwijs wordt van de student een actieve rol verwacht. De student heeft de regie over de eigen studieloopbaan en zal zich steeds moeten aanpassen aan veranderende omstandigheden en nieuwe ontwikkelingen.

2. Zorgplicht

Het kabinet heeft het voornemen om per 1 augustus 2012 de zorgplicht in te voeren om te garanderen dat alle leerlingen, dus ook de leerlingen met een indicatie vanwege een beperking of stoornis, het onderwijs krijgen dat bij hen past. Het instellen van de zorgplicht mag een positieve ontwikkeling richting inclusie genoemd worden. De invoering van de leerlinggebonden financiering (lgf) is daar aan vooraf gegaan. Deze regeling bestaat sinds augustus 2003 in het primair en voortgezet onderwijs en sinds januari 2006 is de regeling ook in het mbo van kracht.

2.2 Toenemend aantal mbo-studenten met een lgf en ASS

Landelijk is sprake van een toenemend aantal studenten met een lgf-indicatie in het mbo. Signalen uit de praktijk en ervaringen in het Zorg Advies Team (ZAT) bevestigen dit. In het schooljaar 2007/2008 had landelijk 0,89 % van het totaal aantal studenten op een mbo een lgf (Brinkman, Van der Steenhoven & Van Veen, 2008). In 2009/2010 was dit percentage opgelopen naar 1,14 %³. Ook op de eindhovense school is een toename van mbo-studenten met een lgf zichtbaar (tabel 1). In het schooljaar 2009/2010 heeft 2,48 % van de mbo-studenten op de eindhovense school een lgf-indicatie. Dat percentage ligt ruim boven het landelijk gemiddelde van 1,14 %.

<u>de</u> eindhovense school	aantal mbo-studenten	aantal mbo-studenten met een lgf-indicatie	in %
2006/2007	863	5	0,58 %
2007/2008	854	17	1,99 %
2008/2009	972	30	2,98 %
2009/2010	1289	32	2,48 %
2010/2011	1465	47	3,21 %

Tabel 1: Aantal en percentage mbo-studenten met een lgf op de eindhovense school⁴

Van de mbo-studenten met een lgf-indicatie op de eindhovense school heeft de meerderheid een diagnose ASS (tabel 2).

<u>de</u> eindhovense school	aantal mbo-studenten met lgf	Aantal mbo-studenten met lgf en ASS	in %
2006/2007	5	0	0 %
2007/2008	17	8	47,1 %
2008/2009	30	17	56,6 %
2009/2010	32	26	81,3 %
2010/2011	47	37	78,7 %

Tabel 2: Aantal en percentage mbo-studenten met een lgf en een diagnose ASS op de eindhovense school⁴

Door het sterk groeiende aantal mbo-studenten met ASS en een lgf zijn scholen er zich sterker van bewust dat zorg en begeleiding professioneler vormgegeven moet worden. Er wordt meer tijd en energie gestoken in de directe coaching en begeleiding van leerlingen, zo concludeert de Inspectie van het Onderwijs in haar onderzoek naar de kwaliteit van leerlingenzorg in het mbo (2009).

³ bron: NJi, peildatum 31 maart 2010, aangeleverd per email door P. Van der Steenhoven

⁴ bron: interne cijfers de eindhovense school, peildatum 31 juli 2010, aangeleverd door de zorgcoördinator K. Dielemans

Ook de interne zorgstructuur op de eindhovense school is aangepast aan het groeiende aantal studenten met een lgf-indicatie. In mei 2007 heeft de eindhovense school een zorgcoördinator aangesteld en is het Zorg Team opgericht. In het schooljaar 2007/2008 heeft dit Zorg Team praktisch vorm gekregen in het Zorg Advies Team (ZAT). Een jaar later (2008/2009) heeft de eindhovense school externe deskundigen (autismespecialisten) aangetrokken voor de begeleiding van de groep lgf-studenten met ASS. Dat betrof toen 17 studenten. Inmiddels worden 30 studenten met ASS en een lgf begeleid door een team van 4 auticoaches. De verwachting is dat het aantal te begeleiden studenten de komende jaren nog zal toenemen. In het voortgezet onderwijs is namelijk het aantal leerlingen met een lgf-indicatie anderhalf keer zo hoog in vergelijking met het mbo, in het bijzonder op de schooltypen die leerlingen voor het mbo voorbereiden (Brinkman, Van der Steenhoven & Van Veen, 2008).

2.3 Kenmerken van ASS

Studenten met ASS werken heel zorgvuldig en precies, zij hebben oog voor detail, een sterk analytisch vermogen en een goed geheugen. Deze sterke kanten sluiten goed aan bij de opleidingen op de eindhovense school, zoals desktop publisher, grafisch vormgever en gamedesigner. Ondanks de sterke kanten van ASS ervaren deze studenten problemen tijdens hun studie. Deze vinden hun oorsprong in de kenmerken van ASS.

De gedragskenmerken van ASS zijn zichtbaar aan de buitenkant door:

- beperking in de sociale omgang
- beperking in de communicatie
- beperkte interesse en beperkte flexibiliteit

De verklaring voor dit gedrag wordt gevonden in de binnenkant (Peeters, 2004). Drie cognitieve theorieën zeggen iets over de manier waarop mensen met ASS informatie verwerken en integreren.

Zij ondervinden beperkingen in:

- theory of mind: het vermogen om zich te verplaatsen in de ander.
- centrale coherentie: het vermogen om het geheel te overzien, samenhang te zien.
- executieve functies: uitvoerend vermogen, aanpassingsvermogen

Een paar voorbeelden van problemen uit de praktijk: als een student niet goed kan samenwerken (sociale omgang), dan kan de oorzaak hiervan een gebrekkige theory of mind zijn. Lessen waarbij veel theorie wordt gegeven kunnen ook lastig zijn, omdat deze studenten

niet makkelijk het onderscheid aan kunnen brengen tussen wat wel en niet belangrijk is (centrale coherentie). Een roosterverandering vraagt om flexibiliteit en aanpassingsvermogen. Dit leidt bij studenten met ASS bijna altijd tot stress door gebrekkige executieve functies.

2.4 Studeren met ASS binnen het competentiegericht onderwijs (cgo).

In 2009 is op de eindhovense school het competentiegericht onderwijs gefaseerd ingevoerd. In het competentiegericht leren staat de individuele ontwikkeling van competenties van de student centraal. Binnen het competentiegericht onderwijs neemt het loopbaanleren een belangrijke positie in. In de huidige maatschappij wordt van een werknemer verlangd om een leven lang om te kunnen gaan met veranderingen in de beroeps- en werksituatie. Het loopbaanleren is erop gericht studenten te leren zelf sturing te geven aan hun loopbaan door ze na te laten denken over de toekomst en de juiste keuzes te leren maken (Veldhoven, 2010). Om beslissingen te kunnen nemen voor de toekomst zul je over een goed zelfbeeld moeten beschikken en de samenhang moeten zien tussen de beslissingen die je nu neemt en de gevolgen hiervan voor de toekomst. Keuzes durven maken en deze wanneer nodig weer aanpassen, vraagt om zelfreflectie en flexibiliteit.

In het competentiegericht onderwijs zou, beter dan in het traditionele leerproces, aangesloten kunnen worden bij de individuele ontwikkeling van de student. Dit zou het voor de zorgstudent makkelijker moeten maken. Het Rapport van de Commissie Gelijke Behandeling (2007) over de toegankelijkheid van het beroepsonderwijs voor leerlingen met een handicap noemt de invoering van het competentiegericht onderwijs in het beroepsonderwijs juist als extra knelpunt voor studenten met ASS. Het huidige competentiegericht onderwijs vraagt namelijk om kritische, zelfreflecterende studenten die de regie over hun eigen loopbaan voeren. Dit vereist zelfsturing, zelfreflectie en het vermogen om je als student in interactie met je omgeving, aan te kunnen passen aan nieuwe ontwikkelingen en veranderende omstandigheden. Sterker dan in het traditionele leren, wordt er een beroep gedaan op het vermogen tot theory of mind, centrale coherentie en executief functioneren. De drie gebieden waar de beperkingen van studenten met ASS zich manifesteren (Reijnen, 2008).

Dit onderzoek richt zich op de waardering van de begeleiding aan studenten met ASS en een lgf op de eindhovense school. Een belangrijk aspect van die begeleiding is het behalen van een positief effect op die vaardigheden die binnen het competentiegericht onderwijs gevraagd worden en voor studenten met ASS problemen opleveren. Deze knelpunten staan in

de individuele handelingsplannen van de studenten die op de eindhovense school een lgf-indicatie hebben. De auticoaches gebruiken de doelen in deze handelingsplannen als basis voor de begeleiding. Dat is bepaald in de taakomschrijving (zie 2.5). In dit onderzoek worden de genoemde knelpunten gebruikt als indicator om te vragen naar het gewenste effect van de begeleidingsgesprekken. Aan iedere indicator is een aantal onderzoeksvragen gekoppeld (zie hoofdstuk 3).

Een inventarisatie van de handelingsplannen van mbo-studenten met een lgf en ASS op de eindhovense school levert de volgende indicatoren op:

- Zelfbeeld en zelfreflectie.

Als student wordt er van je verwacht dat je je sterke en zwakke punten herkent, begrijpt en benoemt. Daarnaast moet je aan kunnen geven aan welke punten je wilt werken en hoe je dat gaat doen (Stil, 2010). Het interpreteren van het eigen gedrag doet een beroep op theory of mind en is bijzonder lastig voor personen met ASS.

- Zelfsturing

Zelf richting geven aan je loopbaan op basis van wat bij je past. Om zelfsturing te kunnen geven aan het studieloopbaanproces moet je samenhang zien tussen de keuzes die je nu maakt en de gevolgen hiervan voor de toekomst. Dit doet een beroep op de centrale coherentie.

- Planning en organisatie

Het van begin tot einde plannen en uitvoeren van een opdracht veronderstelt het kennen van alle tussenstappen in de juiste volgorde. Studenten met ASS hebben nu juist problemen met volgorde denken en met oorzaak-gevolg denken (De Clercq, 2006).

- Flexibiliteit

Aanpassing aan de omgeving vereist een intensieve interactie met deze omgeving. Dit doet een beroep op theory of mind, maar vooral op de executieve functies.

- Communicatie

Personen met ASS kunnen moeilijk hoofd- van bijzaken onderscheiden en hebben dan ook behoefte aan eenduidige, heldere, letterlijke communicatie. Dit geldt bijvoorbeeld voor het aanbieden van lesstof, het opgeven van huiswerk en het maken van afspraken binnen een werkgroep. Het zelf leren vragen om verduidelijking is een belangrijke stap voor studenten met ASS.

- Probleemoplossend vermogen

Een zelfstandige student is een student die in staat is om zijn problemen op de juiste manier aan te pakken. Dit doet een beroep op centrale coherentie en executieve functies.

2.5 De rol van de auticoach

Het huidige competentiegericht onderwijs vraagt om kritische, zelfreflecterende studenten die de regie over hun eigen loopbaan voeren. Dit vergt van studenten met ASS een enorme inspanning. Dankzij de Igf (het 'rugzakje') hebben studenten met ASS recht op ondersteuning en begeleiding. Het doel van de begeleiding is dat de student de studie met voldoende resultaat kan volgen. Voorwaarde om de studie met voldoende resultaat te volgen is het zelfstandig kunnen oplossen van problemen. De auticoach leert de student hoe hij zelf zijn problemen kan aanpakken en oplossen. Toewerken naar een zo groot mogelijke zelfstandigheid bij de student is de basis van de begeleiding door de auticoach.

Op de eindhovense school is er voor gekozen om autismespecialisten in te zetten als auticoach. Het competentieprofiel van de autismespecialist is gebaseerd op het generiek competentieprofiel speciale onderwijszorg en het beroepsprofiel van de professional. Dit voorlopige competentieprofiel is samengesteld door de Internationale Beroepsvereniging van Autismespecialisten (www.ibva.info) en zal de komende tijd door deelname aan het Platform beroepsvereniging Onderwijs, Zorg en Arbeid verder worden uitgewerkt. Daarnaast is er binnen de eindhovense school een taakomschrijving gemaakt voor de auticoach (de eindhovense school, 2008). Competentieprofiel en taakomschrijving overlappen elkaar en worden beide nog verder geprofessionaliseerd.

Voor dit onderzoek worden de volgende competenties gebruikt om een waardering te geven aan de rol van auticoach op de eindhovense school. Aan deze competenties zijn onderzoeksvragen gekoppeld (zie hoofdstuk 3).

- De auticoach werkt aan de hand van een individueel handelingsplan en stelt de doelen in dit plan leidend in de gesprekken.
- De communicatie is helder en wordt afgestemd op de student met ASS.
- De auticoach beschikt over up-to-date kennis van ASS en kan deskundige en begrijpelijke uitleg geven over de problematiek en de mogelijke aanpak daarvan.
- De auticoach bespreekt keuze-alternatieven met de studenten en legt afspraken vast.
- De auticoach stemt de begeleiding af met andere betrokkenen rondom de student en werkt aan een vertrouwensband met de student.
- De auticoach benoemt de sterke en de verbeterpunten van de student en richt zich op het ontwikkelen van meer zelfstandigheid en probleemoplossend vermogen bij de student.

2.6 De opzet van de begeleiding

De opzet van de begeleiding is een belangrijk aspect van de begeleiding. Onderzoek van de WEC-Raad (2008) geeft als kernpunt bij het inrichten van de begeleiding het bieden van houvast en veiligheid aan de student met ASS. In de literatuur is weinig te vinden over de manier waarop dit het beste kan. De begeleiding op de eindhovense school is sinds 2008 vormgegeven op basis van ervaringen van auticoaches en zorgcoördinatoren.

Dit heeft geleid tot een opzet van de begeleiding met een aantal uitgangspunten. De student krijgt een vaste auticoach, die hem de rest van de opleiding blijft begeleiden (Blom, 2006). Dit biedt duidelijkheid en veiligheid. Daarnaast wordt de begeleiding op een vaste dag en tijdstip en in een vaste ruimte gegeven. Dit geeft de studenten structuur, houvast en duidelijkheid. De student begint in het eerste studiejaar met één begeleidingsgesprek per week van één lesuur. Het doel is om de begeleiding qua frequentie af te bouwen wanneer de student dat aan kan. De overstap naar het mbo levert vaak veel nieuwe problemen voor de studenten op. Eerstejaars studenten beginnen daarom met wekelijkse begeleiding. Ouders worden tweemaal per jaar uitgenodigd voor een evaluatie. Per student maakt de auticoach een afspraak hoe zij communiceren wanneer een student een begeleidingsafpraak vergeet (bijvoorbeeld via mail of sms).

De auticoaches maken van elk begeleidingsgesprek een verslag en mailen dit naar de student met ASS, de ouders, de slb-er en zorgcoördinator. Naar de slb-er omdat deze dan direct op de hoogte blijft van de ontwikkeling van de student en de zorgcoördinator omdat de auticoach onder haar verantwoordelijkheid werkt. In het verslag worden alle afspraken die in het begeleidingsgesprek met de student met ASS gemaakt zijn, schriftelijk vastgelegd. In het gesprek daarna komen de auticoaches op de afspraken terug.

Gespecialiseerde begeleiding door auticoaches kan een toegevoegde waarde hebben in de afstemming van het onderwijs op de individuele mbo-student met ASS. Die toegevoegde waarde ontstaat wanneer de opzet van de begeleiding en de rol van de auticoach aan de hierboven beschreven voorwaarden voldoen en de begeleiding tevens een positief effect sorteert op de benodigde competenties. Dan kan gespecialiseerde begeleiding leiden tot vergroting van de kansen van de student om de opleiding met succes af te ronden.

Hoofdstuk 3 Onderzoeksopzet

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe dit praktijkonderzoek is opgezet en welke beslissingen daaraan ten grondslag liggen. Achtereenvolgens worden de onderzoeksmethode (3.1), de invloed van de doelgroep op het onderzoeksinstrument (3.2), de opbouw van de twee parallel lopende enquêtes (3.3), de grootte van de onderzoekseenheid (3.4), de randvoorwaarden (3.5) en de analyse van resultaten (3.6) beschreven. In 3.7 wordt aangegeven hoe in het onderzoek omgegaan is met anonimiteit en ethiek en in 3.8 wordt de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek aangegeven.

3.1 Onderzoeksmethode

Het onderzoek dat is uitgevoerd betreft een gedeeltelijke programma-evaluatie. Programma-evaluatie is een onderzoeksvorm, die zich richt op het beoordelen van de kwaliteit van lopende projecten of programma's binnen een instelling of een school (Harinck, 2007). Het onderzoek richt zich op het beoordelen van een lopend project, namelijk de begeleiding aan mbo-studenten met ASS en een lgf. Er wordt gevraagd naar de effecten van de begeleiding, naar de tevredenheid van de onderzoeksgroep en ook naar mogelijke verbeterpunten. De verwachting is dat dit onderzoek een meer gefundeerde en gestandaardiseerde manier van begeleiding zal opleveren. Het onderzoek speelt zich af op mesoniveau wat betekent dat het een onderzoek betreft onder een bepaalde groep studenten en hun ouders binnen één school.

Het onderzoek richt zich op de vraag hoe op de eindhovense school mbo-studenten met ASS en een lgf en hun ouders de begeleiding door de auticoaches waarderen. We kunnen daarom spreken van een survey-onderzoeksmethode. De mening van de onderzoeksgroep is belangrijk. Om dit te weten te komen is gekozen voor het bevragen van de doelgroep door middel van een enquête. Bevragen middels een enquête is geschikt voor feitelijke gegevens, maar ook voor meningen en ervaringen. Daarnaast kan met een enquête in een korte tijd de gehele doelgroep bevraagd worden.

Na het afnemen van de enquête zijn 4 interviews afgenomen, één in elke subgroep van de onderzoekseenheid: een eerstejaars student, een ouderejaars student, een ouder van een eerstejaars student en een ouder van een ouderejaars student. De enquête is anoniem afgenomen. De personen die voor het interview benaderd zijn, zijn at random bepaald uit de volledige onderzoekseenheid. Het doel van de interviews is de betrouwbaarheid van de antwoorden uit de enquête te vergroten en te verdiepen.

3.2 Invloed van de doelgroep op het onderzoeksinstrument

Om antwoord te krijgen op de onderzoeksvraag is gekozen voor een zelf te maken enquête als onderzoeksinstrument. Van de enquête zijn twee versies gemaakt. De één gericht op de onderzoekseenheid mbo-studenten op de eindhovense school met ASS, lgf en een auticoach (bijlage 1) en de ander gericht op de ouders van deze studenten (bijlage 2).

Het maken van de enquête is een zeer intensief proces geweest. In hoofdstuk 2 zijn de indicatoren voor een positief effect (2.4), de competenties van de auticoach (2.5) en de uitgangspunten van de begeleidingsopzet (2.6) duidelijk geworden. Bij het maken van de vragen moest echter ook rekening gehouden worden met de beperkingen van ASS. Volgens de literatuur is het belangrijk dat er eenduidige vragen gesteld worden en bij voorkeur liefst gesloten (Vermeulen, 2005). De vragen moeten voor zich spreken. Een overzichtelijke lay-out biedt extra ondersteuning bij het invullen van de vragenlijst. Zonder een logische, overzichtelijke en voorgestructureerde lay-out bestaat de kans dat de student met ASS geen onderscheid kan maken tussen hoofd- en bijzaken.

Bij 3 studenten met ASS is een vooronderzoek uitgevoerd om antwoord krijgen op de vraag in hoeverre deze doelgroep in staat is om open vragen te beantwoorden zonder extra uitleg. Per student werden in eerste instantie alleen open vragen gesteld. Zonder extra uitleg werd de helft van de vragen beantwoord met ‘Ik weet het niet’ of ‘Geen idee’. Reden om de vragen in de enquête zo gesloten en eenduidig mogelijk te stellen.

Op basis van de bestudeerde literatuur en bevindingen zoals beschreven in hoofdstuk 2 en het resultaat van het vooronderzoek is een eerste opzet van de vragenlijst ontstaan. Deze eerste opzet is besproken en een aantal maal verbeterd naar aanleiding van overleg met de andere auticoaches en zorgcoördinatoren. Dat heeft een proefversie van de vragenlijst opgeleverd. Deze proefversie is gelezen en bekeken door medestudenten van de opleiding die in de intervisie-groep zaten en is daarna getest door twee studenten met ASS. Uit de test bleek dat bepaalde vragen nog niet eenduidig genoeg waren. Zo leidde de vraag ‘Ik vind de auticoach voldoende bereikbaar’ bij beide studenten tot een discussie over het begrip ‘voldoende’. Bovendien bleek uit de test dat er bij de antwoordmogelijkheden te veel nuance was aangebracht. Van de 5 antwoordmogelijkheden werden de buitenste 2 kolommen niet gebruikt. Eigenlijk heel logisch. Voor personen met autisme is het moeilijk om nuance aan te brengen, zij hebben de neiging zwart-wit te denken. De antwoordmogelijkheden zijn daarna

teruggebracht van vijf naar drie. Ook met drie keuzemogelijkheden leveren de antwoorden een voldoende helder beeld op. Daarmee kan de conclusie getrokken worden dat deze aanpassing heeft geleid tot een kwalitatieve verbetering, zonder afbreuk te doen aan de nauwkeurigheid en de betrouwbaarheid van de meting. Dit totale proces heeft de uiteindelijke en definitieve enquête opgeleverd. De vragen van het interview werden gebaseerd op de resultaten van de enquête.

3.3 Twee enquêtes

Er zijn twee enquêtes, één voor de mbo-studenten op de eindhovense school met ASS, lgf en een auticoach en één voor de ouders van deze studenten. Het is interessant om juist de percepties van verschillende belanghebbenden op tafel te krijgen. Beide enquêtes bestaan uit 48 vragen en lopen parallel. Dit betekent dat de vragen over dezelfde onderwerpen gaan en in dezelfde volgorde staan. De bevroegde onderwerpen kunnen zo makkelijk vanuit verschillende invalshoeken bekeken worden en de resultaten van de studenten kunnen zo naast die van de ouders geplaatst worden. Deze aanpak zal de kwaliteit van het onderzoek ten goede komen (Harinck, 2007). Bij de verwerking van de antwoorden wordt ook een splitsing gemaakt tussen antwoorden van de eerstejaars studenten en de ouderejaars studenten. Op basis van het studiejaar van hun zoon of dochter kan deze splitsing ook gemaakt worden bij de antwoorden van de ouders.

De enquêtevragen kunnen onderverdeeld worden in de volgende categorieën :

- 1 en 2: Algemene vragen naar feiten. Deze twee vragen hebben vier keuzemogelijkheden.
- 3 t/m 18: Wat is de waardering van de begeleiding van de auticoach (deelvraag 1).
- 19 t/m 35: Worden de gewenste effecten van de begeleiding bereikt (deelvraag 2).
- 36 t/m 45: Wat is de waardering m.b.t. de opzet van de begeleiding (deelvraag 3).
- 46 en 47: Wat zijn de sterke en verbeterpunten t.a.v. de begeleiding (deelvraag 4).
- 48: Totale beoordelvraag. In te vullen met een rapportcijfer van 1 t/m 10.

Feitelijke vragen (vraag 1 en 2) zijn makkelijk te beantwoorden en maken de start van de enquête eenvoudig. Daarom staan ze aan het begin van de enquête. Het antwoord op de vraag in welk studiejaar de student zit (vraag 1) is van belang om later een splitsing te kunnen maken in de antwoorden op basis van het studiejaar van de student.

Vraag 3 t/m 45 zijn driekeuzevragen. Vooronderzoek onder de doelgroep heeft ertoe geleid dat hier bewust gekozen is voor driekeuzevragen in plaats van vijfkeuzevragen.

Vraag 46 en 47 zijn open vragen. Vraag 48 is een afsluitende vraag waarin gevraagd wordt naar een totaalcijfer voor de begeleiding door de auticoaches. Er zijn 10 mogelijke antwoorden. De cijfers corresponderen met rapportcijfers, refererend aan een systeem waarmee de studenten bekend zijn.

3.4 Onderzoekseenheid

De eindhovense school heeft vier auticoaches. Deze werken allen mee aan het onderzoek. In totaal zijn er 37 mbo-studenten met ASS en een lgf op de eindhovense school. Dertig daarvan krijgen begeleiding van één van de vier auticoaches. Daarmee is de uiteindelijke onderzoekseenheid bepaald op 30 mbo-studenten met ASS, een lgf en een auticoach. De groep ouders van deze studenten bestaat ook uit 30. De enquête is naar de volledige onderzoekseenheid gestuurd.

3.5 Randvoorwaarden

In overleg met de eindhovense school is besloten om de enquête begin januari te versturen. De timing is cruciaal omdat eind januari de auticoaches met de studenten en de ouders de halfjaarlijkse evaluatie bespreken. Wanneer de enquête na dit gesprek plaatsvindt, is de mogelijkheid dat het invullen van de enquête beïnvloed wordt door de inhoud van het gesprek, aanzienlijk. Om dit te voorkomen is er voor gekozen om de enquête begin januari te versturen. De enquête is per post verstuurd en voorzien van een begeleidende brief en gefrankeerde retourenvelop. De keuze per post had ook consequenties voor de lay-out. De eindhovense school is een grafische school en stelt een hoge standaard aan de vormgeving van de producten die verstuurd worden. De enquête voldoet aan deze normen.

3.6 Analyse van resultaten

Bij de analyse van de resultaten is een splitsing gemaakt tussen de resultaten van de eerstejaars studenten, ouderejaars studenten, ouders van eerstejaars studenten en ouders van ouderejaars studenten. De antwoorden op de open vragen zijn verzameld per subgroep en onderverdeeld in een beperkt aantal categorieën. De resultaten van de meerkeuzevragen worden weergegeven door middel van de aantallen per gegeven antwoord. In hoofdstuk 4 worden de belangrijkste resultaten van de enquête besproken, aangevuld met de opbrengst van de interviews. In de bijlage zijn alle resultaten van de enquêtes (bijlage 3) en de volledige interviews (bijlage 4) opgenomen.

3.7 Anonimiteit en ethiek

Bij beide enquêtes is aangegeven dat de resultaten anoniem verwerkt worden. Dit geldt eveneens voor de interviews. De keuze voor anonimiteit is gebaseerd op een tweetal redenen. De eerste is het terugbrengen van het risico op sociaal wenselijke antwoorden dat mogelijk een probleem vormt bij interviews en bij niet-geanonimiseerde enquêtes (Baarda, 2007). Personen met autisme kunnen zich nauwelijks verplaatsen in de ander, maar zijn zeer goed in staat om aangeleerde sociaal wenselijke antwoorden te geven waarvan zij denken dat het een goede indruk zal maken. Daarnaast is van belang geweest dat het niet-geanonimiseerd verwerken van de enquête en de interviews gegevens op zou kunnen leveren per auticoach. Het is niet het doel van dit onderzoek om gegevens te verzamelen over het persoonlijk functioneren van collegae auticoaches.

3.8 Betrouwbaarheid en validatie

Dit onderzoek betreft een gedeeltelijke programma-evaluatie en hanteert de survey-onderzoeksmethode. De onderzoekseenheid bestaat uit 30 mbo-studenten van de eindhovense school met ASS en een lgf en de ouders van deze groep studenten (eveneens 30). Beide groepen hebben een enquête ontvangen die volledig parallel loopt. Dit betekent dat de vragen over dezelfde onderwerpen gaan en in dezelfde volgorde staan. Daardoor kunnen de antwoorden van de studenten met die van de ouders vergeleken worden (triangulatie). In de enquête is gevraagd naar het studiejaar van de student respectievelijk zoon of dochter waardoor de resultaten verder uitgesplitst kunnen worden. Dit levert extra vergelijkingsgroepen op, wat de validiteit ten goede komt. De enquête is in het volgende schooljaar opnieuw bruikbaar.

Een eerste versie van de enquête is gebaseerd op studie van literatuur, dossiers (individuele handelingsplannen), competentieprofiel, taakomschrijving, overleg (met collega auticoaches en zorgcoördinatoren) en een vooronderzoek onder studenten. Deze proefversie is bekeken door collegae en de intervisie-groep en vervolgens nog getest door studenten. Dat heeft een kwalitatief verbeterde definitieve versie opgeleverd.

De resultaten van de enquête leveren de kwantitatieve gegevens op. Na de enquête zijn 4 semigestructureerde interviews afgenomen bij 2 studenten (1 eerstejaars en 1 ouderejaars) en 2 ouders (1 van een eerstejaars student en 1 van een ouderejaars student). De geïnterviewden zijn at random bepaald uit de volledige onderzoekseenheid. De interviews zijn

geanonimiseerd en na uitwerking ter controle voorgelegd (member-check). Het doel van de interviews is de betrouwbaarheid van de antwoorden uit de enquête te vergroten en te verdiepen (validiteit).

Hoofdstuk 4 Onderzoeksresultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek uiteengezet. In 4.1 wordt de respons op de enquête beschreven. De respons per deelvraag wordt vanaf 4.2 weergegeven, waarbij een keuze is gemaakt in de te bespreken vragen. De keuze is gebaseerd op antwoorden die een afwijking laten zien bij een vergelijking tussen groepen. In bijlage 3 zijn alle antwoorden van de enquête in tabelvorm weergegeven, aangevuld met staafgrafieken. In 4.5 zijn de belangrijkste gegevens uit de aanvullende interviews opgenomen. In bijlage 4 is de uitwerking per interview weergegeven.

4.1 Respons

De onderzoekseenheid bestaat uit 30 mbo-studenten van de eindhovense school met ASS en een lgf en de ouders van deze groep studenten (eveneens 30). Beide groepen van 30 hebben een enquête ontvangen. Zowel bij de studenten als bij de ouders is de respons goed te noemen. Van beide groepen zijn 22 enquêtes teruggekomen. Dit verhoogt de betrouwbaarheid van de gegevens.

enquête	studenten eerstejaars	studenten ouderejaars	ouders eerstejaars student	ouders ouderejaars student
verstuurd	17	13	17	13
respons	12	10	11	11

Tabel 3. Respons op de enquête, uitgesplitst naar de te vergelijken groepen.

Het grootste deel van de enquête levert kwantitatieve gegevens op. De gegevens zijn meetbaar en kunnen worden uitgedrukt in een getal (Harinck, 2007). De open vragen in de enquête en de interviews leveren kwalitatieve gegevens op. Deze gegevens zijn minder gestructureerd en hebben een grotere verscheidenheid.

4.2 Wat is de waardering van de rol van de auticoach in de begeleiding (deelvraag 1)

In totaal hebben 44 respondenten 16 driekeuze vragen (vraag 3 t/m 18) ingevuld. Bij de studenten is 79% daarvan positief beantwoord. Bij de ouders is dit 89%. Dit betekent dat de respondenten de begeleiding door de auticoach overwegend positief waarderen.

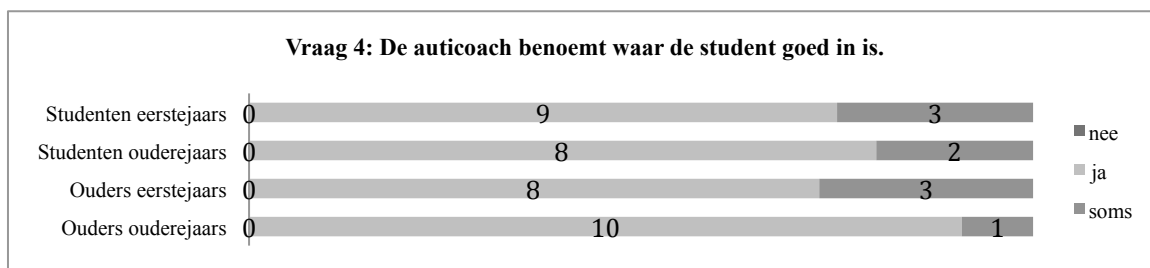
De respondenten zijn vooral positief over de volgende punten:

- De gesprekken gaan over onderwerpen die voor de studenten belangrijk zijn (42x 'ja').
- De auticoach benoemt de punten die verbeterd kunnen worden (37x 'ja').
- De uitleg van de auticoach over de probleemaanpak wordt goed begrepen (41x 'ja').

- De gemaakte afspraken zijn duidelijk (37x 'ja') en er wordt op teruggekomen (43x 'ja').
- De auticoach wordt ervaren als deskundig (38x 'ja'), wordt vertrouwd (43x 'ja') en is goed bereikbaar (38x 'ja').
- De respondenten vinden het nuttig (39x 'ja') en prettig (38x 'ja') om naar de auticoach te gaan en voelen zich er op hun gemak (42x 'ja'). Zij hebben het gevoel dat de auticoach hen begrijpt (38x 'ja').

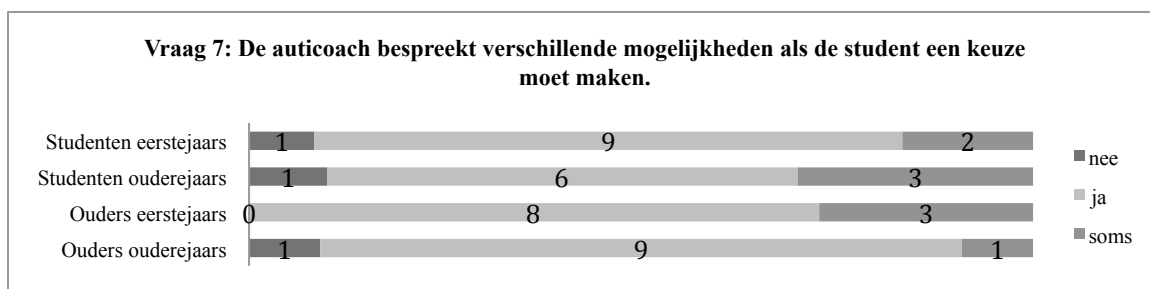
Vraag 17 bleek achteraf niet goed gesteld te zijn. De vraag was: durft de student *alles* te bespreken met de auticoach? Dit had moeten zijn: durft de student *alle schoolse zaken* te bespreken met de auticoach. De antwoorden in de interviews hebben dit vermoeden bevestigd. De antwoorden op deze enquêtevraag zijn daardoor onbruikbaar geworden.

Een drietal vragen valt op doordat ze het minst vaak met 'ja' beantwoord zijn.

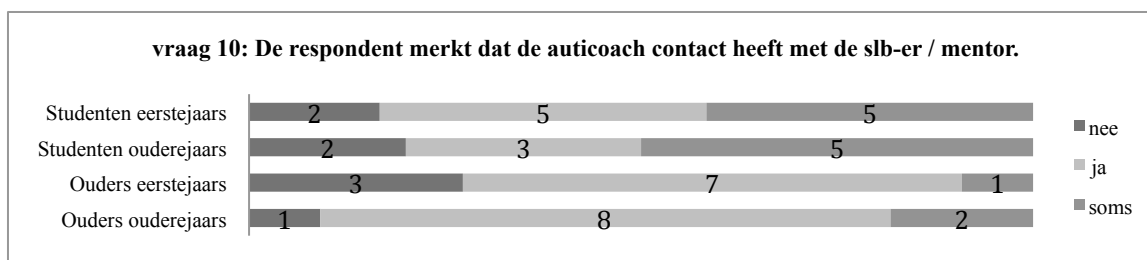
Grafiek 1. Respons op vraag 4.

Vraag 4: De auticoach benoemt waar de student goed in is. Hier is geen enkele keer 'nee' op geantwoord, echter wel 9x 'soms'. Dat is een rechtstreeks verbeterpunt voor de coaches.

Grafiek 2. Respons op vraag 7.

Vraag 7: De auticoach bespreekt verschillende mogelijkheden als de student een keuze moet maken. Van de 44 respondenten antwoordden 3 respondenten 'nee' en 9 respondenten 'soms'. Ook dit punt wordt in hoofdstuk 5 toegelicht als verbeterpunt.

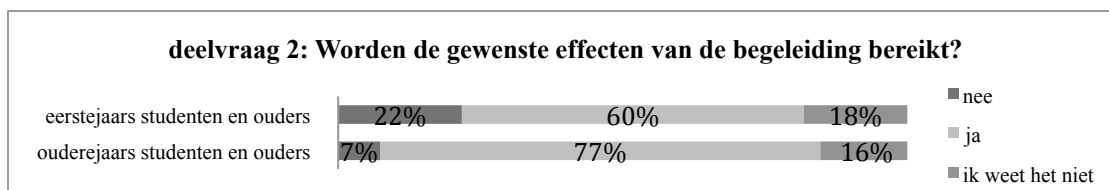

Grafiek 3. Respons op vraag 10.

Vraag 10: De respondent merkt dat de auticoach contact heeft met de slb-er/mentor. Van de respondenten gaven er 13 aan ‘soms’ iets van dit contact te merken en 8 respondenten merken dit contact niet op. Opvallend is dat de studenten deze vraag 10x met ‘soms’ hebben beantwoord, terwijl de ouders dit 3x deden.

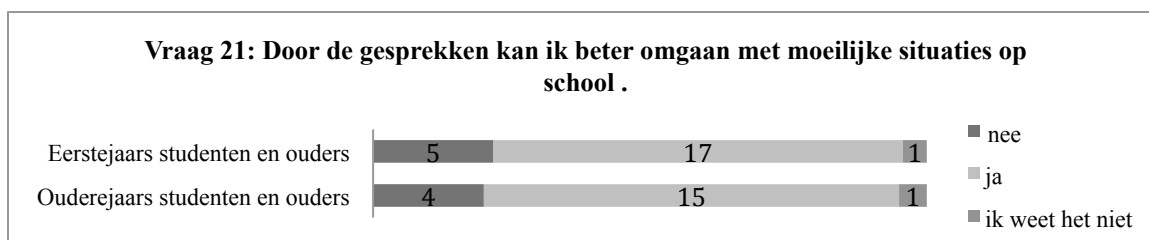
4.3 Worden de gewenste effecten van de begeleidingsgesprekken bereikt (deelvraag 2)

Van de 44 respondenten heeft 1 respondent de 17 driekeuze vragen (vraag 19 t/m 35) niet ingevuld. Dit betreft een ouder van een ouderejaars student. De andere 43 respondenten hebben alle vragen ingevuld. Bij de eerstejaars studenten en hun ouders is 60% van de vragen met ‘ja’ beantwoord. Bij de ouderejaars studenten en hun ouders is dit 77% (zie grafiek 4). Dit betekent dat de effecten van de begeleiding in het eerste begeleidingsjaar minder zichtbaar zijn dan in de daaropvolgende begeleidingsjaren.

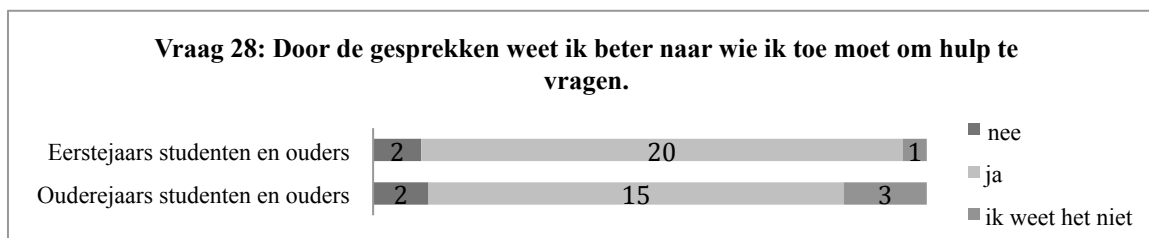
Grafiek 4. Respons op deelvraag 2.

In bijlage 3 zijn de resultaten op deelvraag 2 ook weergegeven in gestapelde staafgrafieken per competentie. Hierin worden de resultaten van de eerstejaars studenten en hun ouders vergeleken met de resultaten van de ouderejaars studenten en hun ouders. Deze grafieken bevestigen dat het totaalbeeld van deelvraag 2, opgaat voor iedere competentie afzonderlijk. Dit beeld kan doorgetrokken worden naar iedere afzonderlijke vraag bij deelvraag 2, met uitzondering van vraag 21 en 28 (zie grafiek 5 en 6).

Grafiek 5. Respons op vraag 21.

Beide vragen hebben betrekking op het probleemoplossend vermogen van de student en op beide vragen antwoordden de eerstejaars studenten en hun ouders positiever dan de ouderejaars studenten. Bij vraag 21 is er sprake van een klein verschil, bij vraag 28 is dit verschil het grootst. Van de eerstejaars studenten en hun ouders beantwoordden 20 respondenten vraag 28 positief, tegenover 15 bij de ouderejaars. Een verklaring voor deze afwijkende resultaten wordt gegeven in hoofdstuk 5.2.

Grafiek 6. Respons op vraag 28.

De resultaten over het bereiken van de gewenste effecten:

Zelfbeeld en zelfreflectie

- Door de gesprekken leert de student zichzelf beter kennen (21x 'ja'), kan beter benoemen waar hij goed in is (27x 'ja') en het zelfvertrouwen groeit (30x 'ja').

Planning en organisatie

- Door de gesprekken kan de student zijn opdrachten zelfstandiger plannen (26x 'ja') en uitvoeren (29x 'ja'). De afspraken met school worden beter nagekomen (32x 'ja').

Flexibiliteit

- Door de gesprekken kan de student beter omgaan met veranderingen in het rooster (28x 'ja') en beter omgaan met een schoolopdracht die verandert (22x 'ja').

Communicatie

- Door de gesprekken kan de student beter in een groepje samenwerken (25x 'ja') en de student stelt meer hulpvragen (29x 'ja').

Zelfsturing

- Door de gesprekken snapt de student beter welke taken belangrijk zijn voor school (27x 'ja') en kan de student beter keuzes maken (29x 'ja').

Probleemoplossend vermogen

- Door de gesprekken lukt het de student om beter om te gaan met situaties die op school moeilijk zijn (34x 'ja'), weet de student naar wie hij toe moet om hulp te vragen (35x 'ja') en is steeds beter in staat om zelfstandig zijn problemen op school op te lossen (31x 'ja').

Twee overkoepelende vragen

- Door de gesprekken kan de student zijn studie beter volgen (33x 'ja') en voelt hij zich geholpen (40x 'ja'). Deze vraag is het meest positief gewaardeerd door de respondenten.

4.4 Wat is de waardering van de opzet van de begeleiding (deelvraag 3)

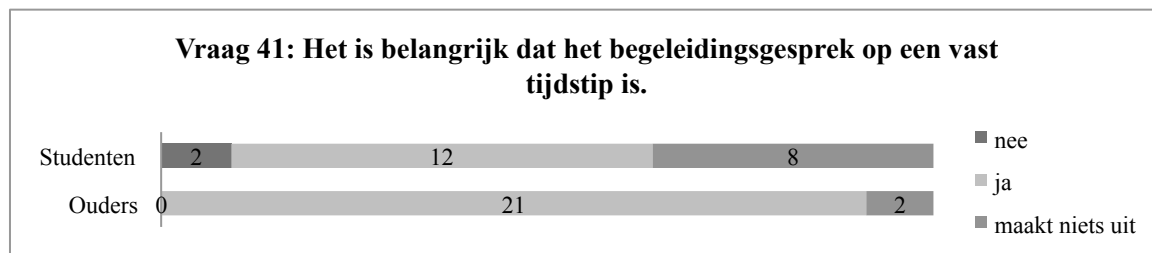
Deelvraag 3 bestaat uit 10 driekeuze vragen (vraag 36 t/m 45). Bij vraag 36 geeft de respondent aan of er 'nooit', 'soms' of 'altijd' een verslag wordt gemaakt van het gesprek. Wordt het antwoord 'nooit' ingevuld, dan wordt vraag 37 t/m 40 overgeslagen. Van de 44 respondenten heeft 1 respondent op vraag 36 'nooit' ingevuld.

De respondenten zijn positief over de opzet van de begeleiding:

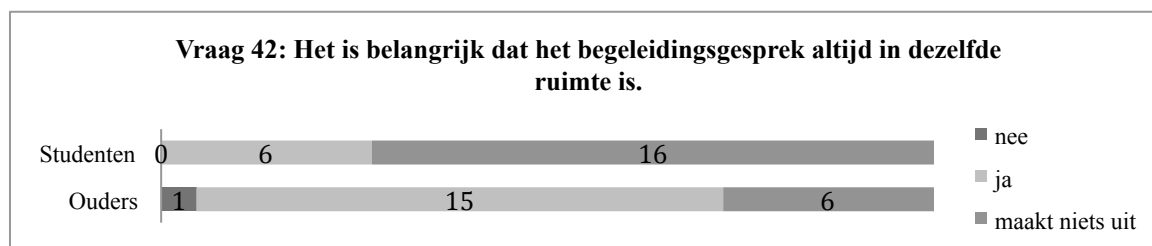
- De respondenten vinden het nuttig dat het verslag naar de studieloopbaanbegeleider (39x 'ja'), naar de ouders (36x 'ja') en naar de student zelf wordt gemaild (37x 'ja'). Voor vijf studenten maakt het niet uit dat het verslag naar henzelf wordt gemaild, bij de ouders geeft één respondent aan dit niet nodig te vinden.
- De respondenten geven aan het belangrijk te vinden dat de afspraken in het verslag worden vermeld (39x 'ja') en dat de auticoach de student aan het gesprek herinnert wanneer deze de afspraak vergeet (40x 'ja').
- Het aantal gesprekken van de student met de auticoach wordt 37x als 'voldoende' beoordeeld, 5x als 'te weinig' en 2x als 'te veel'. Het aantal contactmomenten van de ouders / verzorgers met de auticoach wordt 38x als 'voldoende' beoordeeld, 5x als 'te weinig' en 1x als 'te veel'. Bij de conclusies en aanbevelingen in hoofdstuk 5 wordt hier nader op ingegaan.

De twee vragen met het grootste verschil tussen studenten enerzijds en ouders anderzijds, zijn vraag 41 en 42 (zie grafiek 7 en 8). Deze vragen betreffen een wezenlijk onderdeel van de

opzet van de begeleiding van studenten met ASS. Vanwege hun behoefte aan structuur en duidelijkheid is gekozen voor een vast tijdstip en vaste ruimte van begeleiding.

Grafiek 7. Respons op vraag 41.

Grafiek 8. Respons op vraag 42.

Opvallend aan de antwoorden op deze twee vragen is dat de studenten veel vaker ‘nee’ en ‘het maakt niets uit’ hebben geantwoord dan de ouders. In de interviews wordt hier verder op ingegaan.

4.5 Wat zijn de sterke en verbeterpunten van de begeleiding (deelvraag 4)

In twee open vragen kunnen de respondenten de sterke en de verbeterpunten aangeven van de begeleiding door de auticoaches op de eindhovense school. In de slotvraag wordt een rapportcijfer gevraagd voor de begeleiding in zijn geheel. In bijlage 3 zijn alle antwoorden weergegeven.

Het door studenten meest genoemde sterke punt van de begeleiding is dat de problemen worden opgelost en dat de studenten het gevoel hebben dat het helpt. De ouders zijn met name tevreden over het feit dat er iemand is om op terug te vallen, dat het door de begeleiding goed gaat op school, dat er iemand is die hun kind begrijpt en dat de gesprekken regelmatig plaatsvinden.

In de minder gewaardeerde punten komt zowel bij de studenten als bij ouders terug dat de terugkoppeling van informatie van slb-er naar auticoach voor verbetering vatbaar is. De ouders van eerstejaars studenten spreken de behoefte uit aan meer hulp bij de oplossing van

problemen (ipv alleen maar signaleren) en aan meer contactmomenten van de auticoach met de ouders. Bij de ouderejaars studenten en hun ouders wordt meerdere malen aangegeven dat het jammer is dat de auticoach niet de begeleiding voort kan zetten op het stage-adres. Deze punten zijn besproken in de aanvullende interviews en verwerkt in de conclusies en aanbevelingen van hoofdstuk 5.

Het gemiddelde rapportcijfer dat voor de begeleiding gegeven wordt, is het hoogst onder de eerstejaars studenten (8,5) en het laagst onder de ouders van de eerstejaars studenten (7,3). De ouderejaars studenten en hun ouders waarderen de begeleiding met hetzelfde cijfer (7,8).

4.6 Aanvullende interviews

Na de enquête zijn 4 interviews afgenomen (zie bijlage 4). In de interviews is om aanvullende informatie gevraagd naar aanleiding van opvallende of afwijkende resultaten van de enquête. Na de interviews is bij de geïnterviewden gecontroleerd of de inhoud van het gezegde goed is weergegeven (member-check). Dit komt de validiteit ten goede.

De informatie die de interviews hebben opgeleverd, wordt hier kort weergegeven:

- De student kan flexibel om leren gaan met verandering in tijdstip en ruimte van het begeleidingsgesprek onder 2 voorwaarden. De eerste periode (9 weken) niets veranderen. Daarna veranderingen altijd schriftelijk (per email of sms) aankondigen.
- Voor ouders van eerstejaars studenten is 2 oudergesprekken per jaar weinig, vooral omdat ze meer gewend zijn op een vorige opleiding. Deze ouders vinden het met name lang duren voordat het eerste oudergesprek plaatsvindt (nu na een half jaar). Voor ouders van ouderejaars studenten zijn 2 oudergesprekken per jaar voldoende. Als positief effect wordt genoemd dat het de eigen verantwoordelijkheid van de student stimuleert.
- Stagebegeleiding door de auticoach per email kan volstaan. Het gaat om het gevoel dat de auticoach er nog steeds is.
- Studenten en ouders vragen zich soms af of de slb-er wel goed op de hoogte is. De ene ouder verwacht informatie van de slb-er, de ander heeft zelf de weg naar de slb-er gevonden. De ene student wil weten of de slb-er het verslag van de auticoach gelezen heeft, de andere student ziet geen verband tussen de slb-er en de auticoach.
- Enquêtevraag 17 is niet goed gesteld. Antwoorden zijn niet bruikbaar. Zie uitleg in 4.2.

Bovenstaande informatie is in hoofdstuk 5 verwerkt in de conclusies en aanbevelingen.

Hoofdstuk 5 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden de conclusies per deelvraag gepresenteerd (5.1 t/m 5.4), gevolgd door de hoofdconclusies (5.5), een discussiepunt en aanbevelingen (5.6).

5.1 Waardering van de rol van de auticoach in de begeleiding (deelvraag 1)

De respondenten waarderen de rol van de auticoach in de begeleiding overwegend positief. Het vertrouwen in de auticoach is groot. Om de kwaliteit van de begeleiding verder te verbeteren zijn ook aandachtspunten te noemen.

Vooraf eerstejaars studenten en hun ouders vinden dat de auticoach lang niet altijd de sterke punten van de student met ASS benoemt (vraag 4). In het cgo wordt van studenten verwacht dat zij hun sterke en zwakke punten kunnen benoemen en aan kunnen geven hoe zij daar aan willen gaan werken (Stil & Castricum, 2010). De auticoach speelt een belangrijke rol in het ontwikkelen van dat zelfbeeld. Het benoemen van de sterke punten is daar een concreet onderdeel van en zou in elk gesprek aan de orde moeten komen. Ditzelfde geldt voor het bespreken van alternatieven bij het maken van een keuze (vraag 7). Er wordt in het cgo veel zelfsturing van studenten verwacht en dat betekent dat ze keuzes moeten kunnen maken. De student met ASS ziet echter vaak maar één mogelijkheid, bovendien overziet hij de gevolgen van een keuze niet door gebrekkige centrale coherentie (Peeters, 2004). Het is aan de auticoach om meerdere keuzemogelijkheden, samenhang en gevolgen te bespreken. Conclusie is dat de auticoach meer en explicieter aandacht moet besteden aan het benoemen van de sterke punten van de student en aan het begeleiden van keuzeprocessen. Zie 5.6 voor aanbevelingen.

Het contact tussen slb-er en auticoach is niet goed merkbaar voor de respondenten (vraag 10). Naar aanleiding van de interviews is de conclusie dat er bij ouders en studenten een behoefte en een verwachting is aan meer terugkoppeling van de slb-er over ondernomen acties. Dit levert een discussiepunt op (zie 5.6).

5.2 Het bereiken van de gewenste effecten van de begeleidingsgesprekken (deelvraag 2)

De gewenste effecten van de begeleiding worden na het eerste begeleidingsjaar duidelijk meer opgemerkt dan in het eerste begeleidingsjaar. Dit blijkt uit het totaalbeeld en uit de vragen per competentie. De conclusie is dat ouderejaars studenten in elk geval beter zicht hebben op de ontwikkeling van de eigen competenties dan eerstejaars studenten.

Vraag 21 en 28 vormen een uitzondering. Beide vragen hebben betrekking op het probleemoplossend vermogen. Er wordt gevraagd of de respondenten door de gesprekken beter om kunnen gaan met situaties die voor hen op school moeilijk zijn en of zij door de gesprekken beter weten bij wie zij om hulp kunnen vragen. Door de grote overgang van VO naar mbo, worden problemen op dit gebied heel snel zichtbaar (Reijnen, 2008). De begeleiding richt zich in het eerste jaar vooral op problemen die door deze overgang ontstaan. Dat verklaart het feit dat eerstejaars studenten juist deze twee vragen positiever beoordeelden dan ouderejaars.

5.3 Waardering van de opzet van de begeleiding (deelvraag 3)

De opzet van de begeleiding, in de afgelopen drie jaar vormgegeven door de auticoaches en de zorgcoördinatoren, wordt goed gewaardeerd. Een aantal punten is voor verbetering vatbaar.

Vijf respondenten vinden dat de student te weinig begeleidingsgesprekken heeft en twee vinden dat het er te veel zijn. Het is uiterst belangrijk om met betrekking tot de begeleidingsfrequentie een balans te vinden tussen de begeleidingsbehoefte van de student en het doel om de begeleidingsfrequentie te verlagen naarmate de studie vordert. Gezien de resultaten op deze vraag zal opnieuw bekeken moeten worden per student of de begeleidingsfrequentie veranderd moet worden.

Studenten met ASS hebben een grote behoefte aan voorspelbaarheid en structuur (Vermeulen, 2005). De auticoaches vinden het daarom belangrijk dat de begeleiding van studenten altijd op een vast tijdstip en in een vaste ruimte plaatsvindt. Tegen de verwachting in, gaven met name studenten aan dat dit hen niet zoveel uitmaakt. Uit de interviews is gebleken onder welke voorwaarden studenten hier flexibel mee om kunnen leren gaan. Conclusie is dat de studenten na een gewenningsperiode, flexibel kunnen omschakelen naar een ander tijdstip of gespreksruimte, wanneer dat van te voren schriftelijk (per sms of email) wordt aangekondigd.

5.4 Sterke en verbeterpunten van de begeleiding (deelvraag 4)

De sterke en verbeterpunten laten een gevarieerd beeld zien. Begrepen worden, iemand hebben om op terug te vallen, het gevoel te hebben dat het helpt en problemen die ook echt opgelost worden, zijn de sterkste punten van de begeleiding.

Een verbeterpunt is de beschikbaarheid en bereikbaarheid van de auticoach tijdens de stage. Vanuit de school is de rol van de auticoach afgebakend tot begeleiding van schoolse zaken. De auticoaches gaan niet naar het stage-adres. Uit de interviews blijkt dat de behoefte aan stagebegeleiding door de auticoach vooral bestaat uit het gevoel te willen hebben dat de auticoach er nog steeds is voor de student. De geïnterviewden gaven aan dat contact per email kan volstaan, maar ook dat ze hier vooraf duidelijkheid over willen. Conclusie is dat begeleiding door de auticoach tijdens de stage per email in stand kan worden gehouden. Dit moet tijdig gecommuniceerd worden.

Een ander verbeterpunt is de behoefte bij ouders en studenten aan meer terugkoppeling van informatie door de slb-er. Dit punt is besproken in 5.1 en zal ook terugkomen bij de hoofdconclusies (5.5), discussiepunt en aanbevelingen (5.6).

Ouders van eerstejaars studenten vinden twee oudergesprekken per jaar weinig, vooral omdat ze meer gewend zijn op de vorige opleiding (VO) en omdat het eerste oudergesprek pas na een half jaar plaatsvindt. Ouders van ouderejaars studenten geven aan dat twee gesprekken per jaar in het begin wel wettelijk is, maar dat het de eigen verantwoordelijkheid van de student stimuleert. Het helpt ouders om niet alles meer meteen op te lossen voor hun kind. Dat werkt positief omdat het mbo opleidt voor de praktijk waar veel gevraagd wordt van de zelfredzaamheid en zelfstandigheid van de student. Conclusie is dat er geen reden is om dit beleid te veranderen. Wel om de ouders van eerstejaars studenten beter uit te leggen wat het beleid is omtrent oudergesprekken en waarom dit zo is. Het gevoel van minder betrokkenheid bij ouders van eerstejaars studenten (WEC-Raad, 2008) is terug te zien in het laagste gemiddelde cijfer dat deze groep heeft gegeven. Eerstejaars studenten hebben gemiddeld het hoogste cijfers gegeven. Dit klopt met de verwachtingen (1.3). Het accent in de begeleiding van eerstejaars studenten ligt op het leren oplossen van de vele nieuwe probleemsituaties die ontstaan door de overgang van het VO naar het mbo.

5.5 Hoofdconclusies

De onderzoeksvraag was:

Wat is de waardering van de begeleiding door de auticoaches aan mbo-studenten met ASS en een lgf op de eindhovenese school en wat zijn de mogelijke verbeterpunten in deze begeleiding.

Mijn hoofdconclusie is dat deze begeleiding door zowel de deelnemende studenten als hun ouders goed gewaardeerd wordt (gemiddeld een 7,8). Begrepen worden, iemand hebben om op terug te vallen, het gevoel te hebben dat het helpt en problemen die ook echt opgelost worden, zijn de sterkste punten van de begeleiding. De gewenste effecten van de begeleiding worden in het eerste begeleidingsjaar minder opgemerkt dan in de daaropvolgende begeleidingsjaren. De conclusie is dat ouderejaars studenten in elk geval beter zicht hebben op de ontwikkeling van de eigen competenties dan eerstejaars studenten. De opzet van de begeleiding, vormgegeven in de praktijk, sluit goed aan bij de behoeftes van de onderzoeksgroep.

De punten ter verbetering van de kwaliteit van de begeleiding, worden in de volgende paragraaf van aanbevelingen voorzien. Wat daarbij opvalt is dat er meerdere aanbevelingen bij zitten die betrekking hebben op duidelijkere communicatie vóórdat de begeleiding van start gaat. In een vroeg stadium communiceren wat studenten en vooral ouders kunnen verwachten (bijvoorbeeld mbt stagebegeleiding en aantal oudergesprekken) kan teleurstellingen en onduidelijkheid voorkomen. De verwachting is dat meer duidelijkheid vooraf, een positieve invloed zal hebben op de waardering van de begeleiding door met name ouders van eerstejaars studenten.

5.6 Discussiepunt en aanbevelingen

De conclusies van dit onderzoek hebben een discussiepunt en aanbevelingen opgeleverd.

Discussiepunt:

Studenten en ouders verwachten meer terugkoppeling van informatie door de slb-ers. Doordat de auticoach na ieder gesprek een verslag schrijft, wordt het verwachtingspatroon om ook door de slb-ers regelmatig op de hoogte gebracht te worden, gevoed. Dit zegt iets over de onduidelijkheid, vooral bij ouders, over de rol van auticoach en die van slb-er. Dit onderwerp zal met auticoaches, zorgcoördinatoren en slb-ers besproken moeten worden om tot meer duidelijkheid te komen voor alle partijen (zie aanbeveling nr. 4).

Aanbevelingen:

1. In elk begeleidingsgesprek aandacht voor ‘wat gaat goed’.
2. Meer aandacht voor het begeleiden van keuzeprocessen: de alternatieven en de gevolgen bespreken.

3. Werken met een vast gespreksformat waarin punt 1 en 2 verwerkt worden. Het format moet voldoende ruimte geven voor individuele afstemming en invulling.
4. Ouders en studenten al tijdens het kennismakingsgesprek duidelijk informeren over het verschil in rol tussen auticoach en slb-er. Wie doet wat en hoe wordt er gecommuniceerd.
5. De auticoaches bespreken de begeleidingsfrequentie per student. Eerst moet duidelijk worden wie niet tevreden is met de huidige begeleidingsfrequentie en waarom. Daarna behoefte afstemmen met zorgcoördinator, slb-er en ouders. Zo nodig aanpassen.
6. Verandering van het tijdstip van het begeleidingsgesprek of de gespreksruimte van tevoren schriftelijk (sms of email) aankondigen.
7. Begeleiding door de auticoaches tijdens de stage per email in stand houden. Hierover tijdig duidelijkheid geven aan ouders en studenten.
8. Aantal oudergesprekken blijft tweemaal per jaar. Auticoaches dienen met name ouders van eerstejaars studenten beter uit te leggen wat het beleid is omtrent oudergesprekken en waarom dit zo is.

Mbo-studenten worden opgeleid tot beginnend beroepsbeoefenaars, die volgens de eisen van het cgo, een leven lang om kunnen gaan met veranderingen in beroeps- en werksituatie. Mbo-studenten met ASS en een lgf hebben tijdens dit proces recht op deskundige en kwalitatieve begeleiding. Bovenstaande aanbevelingen zullen een kwaliteitsverbetering betekenen van de begeleiding door auticoaches op de eindhovenese school aan studenten met ASS en een lgf.

Hoofdstuk 6 Reflectie

In dit hoofdstuk kijk ik terug op het onderzoek zelf, het proces ernaar toe en de opbrengst ervan (6.1). Mijn eigen ontwikkeling, zowel professioneel als onderzoeker, is een belangrijk deel van de terugblik en wordt beschreven in 6.2.

6.1 Produktevaluatie

Dit onderzoek laat zien dat de begeleiding aan mbo-studenten met ASS en een lgf, zoals deze in de loop van de afgelopen drie jaar op de eindhovense school vorm is gegeven door de auticoaches, goed wordt gewaardeerd. Belangrijk, omdat het de eerste keer is op deze school dat een onderzoek zich specifiek richt op mbo-studenten met ASS en een lgf en hun ouders.

Het literatuuronderzoek heeft duidelijk gemaakt hoe moeilijk de mbo-studenten met ASS het hebben binnen het competentiegerichte onderwijs. Daarnaast staan er nieuwe drastische bezuinigingen voor de deur die deze doelgroep zullen raken. Zowel de aangekondigde maatregelen mbt de rugzakfinanciering als de verdere invoering van het cgo zijn contra-indicaties voor inclusief onderwijs aan mbo-studenten met ASS. Belangrijke redenen om de begeleiding aan mbo-studenten met ASS onder de loep te nemen en zo professioneel mogelijk vorm te geven.

Het ontwerpen van het onderzoeksinstrument was de grootste uitdaging. Het heeft het besef opgeleverd hoe belangrijk het is om een heldere onderzoeksvraag te hebben om op terug te grijpen. Is die er niet, dan is het heel lastig om bij het onderwerp te blijven. Het is niet gebruikelijk om bij een doelgroep met ASS een enquête af te nemen. De manier van vragen moet zeer goed afgestemd worden op de doelgroep en mag geen ruimte laten voor onduidelijkheden. Het maken van de juiste vragenlijst heeft ruim 6 weken gekost. Een zeer tijdrovende en intensieve klus. Veel meer dan vooraf gedacht. Het was het zeker waard. De respons was hoog: 44 van de 60 enquêtes zijn ingevuld teruggekomen. Dit geeft aan dat de enquête helder en duidelijk was (op vraag 17 na) en serieus is genomen door de respondenten. Tegelijkertijd roept het de vraag op om welke reden 16 enquêtes niet ingevuld zijn. Juist daar liggen misschien nog veel leerpunten rondom het benaderen van de doelgroep met ASS.

In dit onderzoek is ervoor gekozen om alle drie de componenten die de kwaliteit van de begeleiding aan mbo-studenten met ASS bepalen (namelijk: de rol van de auticoach, de gewenste effecten van de gesprekken en de opzet van de begeleiding) te onderzoeken. Dat

heeft geleid tot een enquête met 48 vragen. Dat is erg veel. Elk onderdeel heeft echter zoveel resultaten en nieuwe vragen opgeleverd dat, terugkijkend, elk van de drie onderdelen al voldoende had kunnen zijn voor een afzonderlijk onderzoek. Bijvoorbeeld om per onderdeel nog meer de diepte in te kunnen gaan. Aan de andere kant heeft de nu gekozen aanpak een totaaloverzicht opgeleverd dat een onderzoek per onderdeel niet op had kunnen leveren.

De resultaten van de enquête hebben tot nieuwe vragen geleid die in de interviews besproken zijn. De combinatie van de enquête met de interviews was niet alleen belangrijk voor de betrouwbaarheid en geldigheid van het onderzoek, het heeft ook voor meer nuance en diepgang gezorgd. Het totaal heeft geleid tot concrete aanbevelingen die in de praktijk goed toepasbaar zijn. Het discussiepunt en de aanbevelingen zijn besproken in het team van zorgcoördinatoren en auticoaches en worden nu verder uitgewerkt en uitgetest.

Eén van de aanbevelingen die dit onderzoek heeft opgeleverd, was het hanteren van een gespreksformat. Een format met vaste gesprekspunten: ‘wat gaat goed’, ‘aandachtspunten’, ‘knelpunten’ en ‘afspraken/acties’. Dit format is inmiddels uitgetest en het resultaat is positief. Studenten geven zelf aan dat een vast stramien prettig is. Het geeft structuur en een zekere voorspelbaarheid. Sommige studenten gebruiken deze punten ook al vóór het gesprek om hun gedachten te ordenen en te verwoorden hoe het met ze gaat. Ze beginnen bijvoorbeeld het begeleidingsgesprek met: ‘Ik heb nagedacht over wat er goed gaat en ik heb een aandachtspunt.’ Dit helpt de studenten met ASS om hun eigen sterke en verbeterpunten te herkennen en te benoemen. Een belangrijke stap in het ontwikkelen van een reëel zelfbeeld, dat binnen het competentiegericht onderwijs een belangrijke vaardigheid is om te ontwikkelen tot een beginnend zelfstandig beroepsbeoefenaar.

Over de opzet van de begeleiding aan de groeiende groep mbo-studenten met ASS (al dan niet met een lgf) is in de literatuur niet heel veel concreets te vinden. Met dit onderzoek is daar een betrouwbare informatiebron aan toegevoegd. Het is belangrijk om deze kennis te verspreiden onder andere mogelijke belanghebbenden, zoals bijvoorbeeld autismespecialisten en andere mbo-instellingen, om zoveel mogelijk studenten van deze opzet te laten profiteren. Een manier om daar meer aandacht voor te krijgen is door het schrijven van een artikel over dit onderzoek, waarin de opzet van de begeleiding een belangrijk deel zal uitmaken. Op dit moment wordt daar aan gewerkt.

6.2 Procesevaluatie

Autisme en onderwijs hebben mijn grote interesse. In mijn eigen zaak ‘Autisme in Beeld’ komen die interesses samen. Ik begeleid jongeren en jongvolwassenen met ASS die deelnemen aan het regulier onderwijs. Een belangrijke reden om een eigen zaak te starten was en is dat ik het als zorgverlener uitermate belangrijk vind om zoveel mogelijk met de inhoud bezig te zijn en niet met de organisatie er omheen. Ik bepaal mijn eigen prioriteiten en mijn eigen tempo. Eén van de valkuilen van het zelfstandig ondernemerschap is echter dat ik mijn eigen ideeën voor waar aanneem en daar mijn koers op bepaal. Een onderzoek vraagt het tegenovergestelde: niet zomaar iets voor waar aannemen, maar eerst toetsen. Ook niet zomaar beginnen, maar eerst uitgebreid stil staan bij.

Juist het ‘stil staan bij’ heb ik in het beginproces als moeilijk en regelmatig als frustrerend ervaren. De zoektocht naar wat ik daadwerkelijk wilde weten was tijdrovend, maar wel essentieel. De dialoog met de intervisiegroep en met mijn critical friends Miranda Nooijen (autismespecialist), Kitty Dielemans (zorgcoördinator) en Els Brommet (autismespecialist), is in deze fase het belangrijkste geweest. Hun feedback heeft me ertoe gedwongen en geleerd om steeds mijn keuzes te onderbouwen.

De rol van onderzoeker kende ik vooraf nog niet. Ik heb nu ervaren dat een onderzoek kan bijdragen aan het uitzetten van een betere koers, juist door eigen ideeën en nieuwe theoretische inzichten te toetsen en niet voor waar aan te nemen. Dat is voor mij een belangrijk en waardevol leerproces geweest. In dit onderzoek komen theorie, praktijk en persoonlijke groei samen. Onderzoeken betekent nu voor mij: vooruit komen door ergens bij stil te staan. Het aannemen van een onderzoekende houding draagt bij aan mijn professionaliteit. Ik kan laten zien en aantonen dat ik weet waar ik mee bezig ben.

Aan dit meesterstuk is mijn naam verbonden. Het onderzoek kon echter alleen tot stand komen met medewerking en inspiratie van velen. Uiteraard dank ik de eindhovenese school, studenten met ASS en hun ouders voor hun medewerking. Zonder de inbreng van collega auticoaches, de intervisiegroep en Jan Timmers van Fontys OSO was dit resultaat ook ondenkbaar geweest. Daarnaast dank ik drie vakgenoten voor hun inbreng: Miranda Nooijen voor haar altijd kritische maar vooral open houding, Kitty Dielemans voor haar positieve en meedenkende kracht en Els Brommet omdat zij in staat is om mij met weinig woorden

opnieuw te motiveren en nieuwe uitdagingen aan te laten gaan. Tot slot dank ik mijn thuisfront en basis, voor alle kopjes thee en liters geduld.

Het onderzoek is klaar. Daarover ben ik tevreden. Het uiteindelijke succes van de aanbevelingen en daarmee van dit onderzoek, zal echter bepaald worden door de mate waarin de aanbevelingen zo breed mogelijk uitgedragen en ondersteund worden. In die zin begint het echte werk nu pas.

Literatuur

- Baarda, D. B., Goede, M.P.M. de & Kalmijn, M. (2007). *Basisboek enquêteren*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Blom, L., & Wijnker, B. (2006). Studeren als je autisme hebt, kan dat? *Engagement met Autisme*, 33(4), 16-17.
- Brinkman, B., Steenhoven, P. van der & Veen, D. van (2008). *Probleemdruk en zorgstructuur in het MBO*. Rapport Nederlands Jeugdinstituut afdeling Onderwijs & Jeugdzorg / LCOJ, Utrecht: NJi Onderwijs en Jeugdzorg / LCOJ.
- Commissie Gelijke Behandeling (2007). *Onderzoek van de Commissie Gelijke Behandeling naar de toegankelijkheid van het beroepsonderwijs voor gehandicapten en chronisch zieken*. Utrecht: Commissie Gelijke Behandeling (CBG).
- Dankers, M. (2010). *Studieloopbaanontwikkeling. Beroepsgeschiedt*. Amsterdam: Pearson Education Benelux.
- De Clercq, H. (2005). *Autisme van binnenuit*. Antwerpen: Houtekiet.
- De eindhovensse school. *Taakomschrijving auticoach*. Ongepubliceerd intern document dat gehanteerd wordt op de eindhovensse school, uitgebracht in 2008.
- Harinck, F. (2007). *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Apeldoorn: Garant.
- Inspectie van het Onderwijs (2009). *Een verkennend onderzoek naar de kwaliteit van leerlingenzorg in het MBO*. Rapport van de Inspectie van het Onderwijs, Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.
- Peeters, T. (2004). *Autisme. Van begrijpen tot begeleiden*. Antwerpen: Hadewijch.
- Reijnen, E. (2008). *KAIRO, een methodiek voor leerlingen met autisme in het beroepsonderwijs*. Publicatie op initiatief van Dr. Leo Kannerhuis, Doorwerth: Centrum voor Autisme.
- Stil, K., & Castricum, R. (2010). *Studeren met autisme. Hoe werkt dat?* Amsterdam: SWP.
- Veldhoven, V. (2010). *Willen, werken, worden. De zin van loopbaanleren*. Ede: MBO 2010.
- Vermeulen, P. (2005). *Voor alle duidelijkheid. Leerlingen met autisme in het gewoon onderwijs*. Berchem: EPO.

- WEC-Raad (2008). *Onderzoek naar de kwaliteit van de ambulante begeleiding van leerlingen met een indicatie cluster 4*. Rapport in opdracht van WEC-Raad en lvc4, Hoorn: WEC-Raad / lvc4.
- www.ibva.info, Website van de Internationale Beroepsvereniging van Autismespecialisten, *Competentieprofiel*, geraadpleegd op 18 november 2010, via <http://www.ibva.info/competentieprofiel.html>

Bijlagen

1 Enquête mbo-studenten met ASS en een lgf	44
2 Enquête ouders van mbo-studenten met ASS en een lgf	46
3 Resultaten enquête	48
4 Interviews	59

Bijlage 1 Enquête mbo-studenten met ASS en een lgf

Welkom bij dit onderzoek. De vragen in deze enquête gaan over de individuele gesprekken die jij met je auticoach hebt. Vul de vragen eerlijk in, dan zijn de uitkomsten betrouwbaar. Alle vragenlijsten worden anoniem verwerkt. Het invullen van de vragenlijst kost ongeveer 10 minuten.

Algemene vragen.		Kruis bij elke vraag één antwoord aan.			
1.	Ik ben MBO-student in het:	☐ 1 ^e jaar	☐ 2 ^e jaar	☐ 3 ^e jaar	☐ 4 ^e jaar
2.	Ik heb begeleiding van mijn auticoach:	☐ 1x per week	☐ 1x per 2 weken	☐ 1x per 3 weken	☐ anders nl:

De auticoach.		Kruis bij elke vraag één antwoord aan.		
		nee	ja	soms
3.	De gesprekken gaan over onderwerpen die voor mij belangrijk zijn.	☐	☐	☐
4.	De auticoach benoemt waar ik goed in ben.	☐	☐	☐
5.	De auticoach benoemt de punten die ik kan verbeteren.	☐	☐	☐
6.	Ik begrijp de uitleg van de auticoach over de aanpak van een probleem.	☐	☐	☐
7.	De auticoach bespreekt verschillende mogelijkheden als ik een keuze moet maken.	☐	☐	☐
8.	De afspraken die de auticoach met mij maakt zijn duidelijk.	☐	☐	☐
9.	De auticoach komt terug op afspraken die we gemaakt hebben in een eerder gesprek.	☐	☐	☐
10.	Ik merk dat de auticoach contact heeft met de studie-loopbaanbegeleider/mentor.	☐	☐	☐
11.	Ik vind de auticoach deskundig.	☐	☐	☐
12.	Ik vind de auticoach bereikbaar.	☐	☐	☐
13.	Ik vertrouw de auticoach.	☐	☐	☐
14.	Ik vind het prettig om naar de auticoach te gaan.	☐	☐	☐
15.	Ik vind het nuttig om naar de auticoach te gaan.	☐	☐	☐
16.	Ik voel mij op mijn gemak bij de auticoach.	☐	☐	☐
17.	Ik durf alles te bespreken met de auticoach.	☐	☐	☐
18.	Ik heb het gevoel dat de auticoach mij begrijpt.	☐	☐	☐

Het effect van de begeleiding op school (het effect is het verschil dat je merkt tussen het begin van de studie en nu).				
		nee	ja	ik weet het niet
Door de gesprekken:				
19.	leer ik mijzelf beter kennen.	☐	☐	☐
20.	kan ik beter benoemen waar ik goed in ben op school.	☐	☐	☐
21.	kan ik op school beter met situaties omgaan die voor mij moeilijk zijn.	☐	☐	☐
22.	heb ik meer zelfvertrouwen.	☐	☐	☐
23.	kan ik zelfstandiger mijn schoolopdrachten plannen.	☐	☐	☐

24.	kan ik zelfstandiger schoolopdrachten uitvoeren.	☐	☐	☐
25.	kom ik beter mijn afspraken voor school na.	☐	☐	☐
26.	kan ik beter omgaan met veranderingen in het rooster.	☐	☐	☐
27.	kan ik beter omgaan met een schoolopdracht die verandert.	☐	☐	☐
28.	weet ik naar wie ik toe moet om hulp te vragen.	☐	☐	☐
29.	stel ik zelf meer vragen (aan klasgenoten of docenten).	☐	☐	☐
30.	kan ik beter in een groepje samenwerken.	☐	☐	☐
31.	snap ik beter welke taken belangrijk zijn voor school.	☐	☐	☐
32.	kan ik beter keuzes maken op school.	☐	☐	☐
33.	kan ik steeds beter mijn problemen op school zelf oplossen.	☐	☐	☐
34.	voel ik mij geholpen.	☐	☐	☐
35.	kan ik beter mijn studie volgen.	☐	☐	☐

De opzet van de begeleiding (verslaglegging, begeleidingstijden en contactmomenten).				
Kruis bij elke vraag één antwoord aan.				
36.	Wordt er een verslag gemaakt van het begeleidingsgesprek?	☐ nooit, ga naar vraag 41	☐ soms, ga naar vraag 37	☐ altijd, ga naar vraag 37
		nee	ja	het maakt mij niets uit
37.	Ik vind het belangrijk dat de afspraken die tijdens het gesprek gemaakt worden, in het verslag staan.	☐	☐	☐
38.	Ik vind het nuttig dat het verslag naar mijzelf wordt gemaïld.	☐	☐	☐
39.	Ik vind het nuttig dat het verslag naar de studie-loopbaanbegeleider/mentor wordt gemaïld.	☐	☐	☐
40.	Ik vind het nuttig dat het verslag naar mijn ouders of verzorgers wordt gemaïld.	☐	☐	☐
41.	Ik vind het belangrijk dat het begeleidingsgesprek op een vast tijdstip is.	☐	☐	☐
42.	Ik vind het belangrijk dat het begeleidingsgesprek altijd in dezelfde ruimte is.	☐	☐	☐
43.	Als ik het gesprek vergeet, is het fijn dat de auticoach mij helpt herinneren.	☐	☐	☐
44.	Ik vind het aantal gesprekken met de auticoach:	☐ te weinig	☐ voldoende	☐ te veel
45.	Ik vind het contact van mijn ouders/verzorgers met de auticoach:	☐ te weinig	☐ voldoende	☐ te veel

Eindbeoordeling.		Gebruik de ruimte onder de vraag om je mening te geven.									
46.	Het goede van de begeleiding is:										
47.	Wat verbeterd kan worden aan de begeleiding is:										
48.	Mijn rapportcijfer voor de begeleiding :	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Dit is het einde van de vragenlijst. Dank je wel voor je medewerking.

Je kunt de retourenvelop gebruiken om deze vragenlijst kosteloos terug te sturen naar school.

Bijlage 2 Enquête ouders van mbo-studenten met ASS en een lgf

Welkom bij dit onderzoek. Deze enquête vraagt naar uw mening over de individuele gesprekken die uw zoon of dochter op de eindhovense school met de auticoach heeft. Alle vragenlijsten worden anoniem verwerkt. Het invullen van de vragenlijst kost ongeveer 10 minuten.

Algemene vragen.		Kruis bij elke vraag één antwoord aan.			
1.	Ons kind is MBO-student in het:	☐ 1 ^e jaar	☐ 2 ^e jaar	☐ 3 ^e jaar	☐ 4 ^e jaar
2.	Ons kind heeft begeleiding van een auticoach:	☐ 1x per week	☐ 1x per 2 weken	☐ 1x per 3 weken	☐ anders nl:

De auticoach.		Kruis bij elke vraag één antwoord aan.		
		nee	ja	soms
3.	De gesprekken gaan over onderwerpen die voor ons kind belangrijk zijn.	☐	☐	☐
4.	De auticoach benoemt waar ons kind goed in is.	☐	☐	☐
5.	De auticoach benoemt de punten die ons kind kan verbeteren.	☐	☐	☐
6.	Ons kind begrijpt de uitleg van de auticoach over de aanpak van een probleem.	☐	☐	☐
7.	De auticoach begeleidt het maken van keuzes.	☐	☐	☐
8.	De afspraken die de auticoach met ons kind maakt zijn duidelijk.	☐	☐	☐
9.	De auticoach komt met ons kind terug op afspraken die gemaakt zijn in een eerder gesprek.	☐	☐	☐
10.	Wij merken dat de auticoach contact heeft met de studie-loopbaanbegeleider/mentor.	☐	☐	☐
11.	Wij vinden de auticoach deskundig.	☐	☐	☐
12.	Wij vinden de auticoach bereikbaar.	☐	☐	☐
13.	Wij vertrouwen de auticoach.	☐	☐	☐
14.	Wij hebben het gevoel dat ons kind het prettig vindt om naar de auticoach te gaan.	☐	☐	☐
15.	Wij vinden het nuttig dat ons kind naar de auticoach gaat.	☐	☐	☐
16.	Wij merken dat ons kind zich op zijn gemak voelt bij de auticoach.	☐	☐	☐
17.	Wij denken dat ons kind alles durft te bespreken met de auticoach.	☐	☐	☐
18.	Wij hebben het gevoel dat de auticoach ons kind begrijpt.	☐	☐	☐

Het effect van de begeleiding op school (het effect is het verschil dat u merkt tussen het begin van de studie en nu).		Kruis bij elke vraag één antwoord aan.		
		nee	ja	wij weten het niet
Wij merken dat door de gesprekken ons kind:				
19.	zichzelf beter leert kennen.	☐	☐	☐
20.	beter kan benoemen waar hij/zij goed in is op school.	☐	☐	☐
21.	op school beter met situaties om kan gaan die voor hem/haar moeilijk zijn.	☐	☐	☐
22.	meer zelfvertrouwen heeft.	☐	☐	☐

23.	zelfstandiger een planning kan maken voor schoolopdrachten.	☐	☐	☐
24.	zelfstandiger schoolopdrachten kan uitvoeren.	☐	☐	☐
25.	beter zijn/haar afspraken mbt school nakomt.	☐	☐	☐
26.	beter omgaat met veranderingen in het rooster.	☐	☐	☐
27.	beter omgaat met een schoolopdracht die verandert.	☐	☐	☐
28.	beter weet naar wie hij/zij toe moet om hulp te vragen.	☐	☐	☐
29.	zelf meer vragen stelt (aan bv. klasgenoten of docenten).	☐	☐	☐
30.	beter in een groepje samenwerkt.	☐	☐	☐
31.	beter weet welke taken belangrijk zijn voor school.	☐	☐	☐
32.	beter keuzes kan maken mbt school.	☐	☐	☐
33.	steeds beter in staat is om zelf zijn/haar problemen mbt school op te lossen.	☐	☐	☐
34.	zich geholpen voelt.	☐	☐	☐
35.	beter zijn/haar studie kan volgen.	☐	☐	☐

De opzet van de begeleiding (verslaglegging, begeleidingstijden en contactmomenten).

Kruis bij elke vraag één antwoord aan.

36.	Wordt er een verslag gemaakt van het begeleidingsgesprek?	☐ nooit, ga naar vraag 41	☐ soms, ga naar vraag 37	☐ altijd, ga naar vraag 37
		nee	ja	het maakt ons niets uit
37.	Wij vinden het belangrijk dat de afspraken die tijdens het gesprek gemaakt worden, in het verslag staan.	☐	☐	☐
38.	Wij vinden het nuttig dat het verslag naar ons kind wordt gemaïld.	☐	☐	☐
39.	Wij vinden het nuttig dat het verslag naar de studie-loopbaanbegeleider/mentor wordt gemaïld.	☐	☐	☐
40.	Wij vinden het nuttig dat het verslag naar ons (ouders of verzorgers) wordt gemaïld.	☐	☐	☐
41.	Wij vinden het belangrijk dat het begeleidingsgesprek op een vast tijdstip is.	☐	☐	☐
42.	Wij vinden het belangrijk dat het begeleidingsgesprek altijd in dezelfde ruimte is.	☐	☐	☐
43.	Als ons kind het gesprek vergeet, is het fijn dat de auticoach hem/haar helpt herinneren.	☐	☐	☐
44.	Wij vinden het aantal gesprekken van ons kind met de auticoach:	☐ te weinig	☐ voldoende	☐ te veel
45.	Wij vinden het aantal contactmomenten van de auticoach met ons:	☐ te weinig	☐ voldoende	☐ te veel

Eindbeoordeling.

Gebruik de ruimte onder de vraag om uw mening te geven.

46.	Het goede van de begeleiding is:	
47.	Wat verbeterd kan worden aan de begeleiding is:	
48.	Ons rapportcijfer voor de begeleiding :	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Bijlage 3 Resultaten enquête

Respons

Respons op de enquête, uitgesplitst naar de te vergelijken groepen.

enquête	studenten eerstejaars	studenten ouderejaars	ouders eerstejaars student	ouders ouderejaars student	totaal
verstuurd	17	13	17	13	60
respons	12	10	11	11	44

Resultaten in tabelvorm

Hieronder zijn per vraag de resultaten van de vier te vergelijken groepen apart weergegeven.

De resultaten zijn weergegeven in aantallen, omdat het aantal respondenten per categorie nagenoeg hetzelfde is en daardoor goed vergelijkbaar. Daarnaast gaat het om kleine aantallen, waardoor een vertekend beeld zou kunnen ontstaan wanneer de resultaten in percentages uitgedrukt worden.

Vraag 1 en 2 zijn vragen naar een feitelijke situatie. In vraag 1 wordt gevraagd in welk jaar de student, respectievelijk de zoon of dochter zit. De antwoorden daarop zijn gebruikt om de onderverdeling te kunnen maken zoals die in bovenstaande tabel terug te vinden is.

Vraag 2 : De begeleidingsfrequentie.

2. Wat is de begeleidingsfrequentie:	1x per week	1x per 2 weken	1x per 3 weken	anders
studenten eerstejaars	11	-	-	1
studenten ouderejaars	5	3	-	2
ouders eerstejaars	11	-	-	-
ouders ouderejaars	5	4	-	2

Waardering van de rol van de auticoach in de begeleiding (deelvraag 1).

3. De gesprekken gaan over onderwerpen die voor mij belangrijk zijn:	nee	ja	soms
studenten eerstejaars	-	12	-
studenten ouderejaars	-	8	2
ouders eerstejaars	-	11	-
ouders ouderejaars	-	11	-
Totalen studenten	-	20	2
Totalen ouders	-	22	-

4. De auticoach benoemt waar ik goed in ben:	nee	ja	soms
studenten eerstejaars	-	9	3
studenten ouderejaars	-	8	2
ouders eerstejaars	-	8	3
ouders ouderejaars	-	10	1
Totalen studenten	-	17	5
Totalen ouders	-	18	4

5. De auticoach benoemt de punten die ik kan verbeteren:	nee	ja	soms
studenten eerstejaars	-	10	2
studenten ouderejaars	-	8	2
ouders eerstejaars	-	9	2
ouders ouderejaars	-	10	1
Totalen studenten	-	18	4
Totalen ouders	-	19	3

6. Ik begrijp de uitleg van de auticoach over de aanpak van een probleem:	nee	ja	soms
studenten eerstejaars	-	11	1
studenten ouderejaars	-	9	1
ouders eerstejaars	-	10	1
ouders ouderejaars	-	11	-
Totalen studenten	-	20	2
Totalen ouders	-	21	1

7. De auticoach bespreekt verschillende mogelijkheden als ik een keuze moet maken:	nee	ja	soms
studenten eerstejaars	1	9	2
studenten ouderejaars	1	6	3
ouders eerstejaars	-	8	3
ouders ouderejaars	1	9	1
Totalen studenten	2	15	5
Totalen ouders	1	17	4

8. De afspraken die de auticoach met mij maakt zijn duidelijk:	nee	ja	soms
studenten eerstejaars	-	9	3
studenten ouderejaars	-	8	2
ouders eerstejaars	-	11	-
ouders ouderejaars	-	9	2
Totalen studenten	-	17	5
Totalen ouders	-	20	2

9. De auticoach komt terug op afspraken die we gemaakt hebben in een eerder gesprek:	nee	ja	soms
studenten eerstejaars	-	12	-
studenten ouderejaars	-	9	1
ouders eerstejaars	-	11	-
ouders ouderejaars	-	11	-
Totalen studenten	-	21	1
Totalen ouders	-	22	-

10. Ik merk dat de auticoach contact heeft met de studieloopbaanbegeleider / mentor:	nee	ja	soms
studenten eerstejaars	2	5	5
studenten ouderejaars	2	3	5
ouders eerstejaars	3	7	1
ouders ouderejaars	1	8	2
Totalen studenten	4	8	10
Totalen ouders	4	15	3

11. Ik vind de auticoach deskundig:	nee	ja	soms
studenten eerstejaars	-	10	2
studenten ouderejaars	-	9	1
ouders eerstejaars	1	9	1
ouders ouderejaars	-	10	1
Totalen studenten	-	19	3
Totalen ouders	1	19	2

12. Ik vind de auticoach bereikbaar:	nee	ja	soms
studenten eerstejaars	-	12	-
studenten ouderejaars	1	6	3
ouders eerstejaars	-	11	-
ouders ouderejaars	1	9	1
Totalen studenten	1	18	3
Totalen ouders	1	20	1

13. Ik vertrouw de auticoach:	nee	ja	soms
studenten eerstejaars	-	12	-
studenten ouderejaars	-	9	1
ouders eerstejaars	-	11	-
ouders ouderejaars	-	11	-
Totalen studenten	-	21	1
Totalen ouders	-	22	-

14. Ik vind het prettig om naar de auticoach te gaan:	nee	ja	soms
studenten eerstejaars	-	7	5
studenten ouderejaars	-	10	-
ouders eerstejaars	-	9	2
ouders ouderejaars	-	10	1
Totalen studenten	-	17	5
Totalen ouders	-	19	3

15. Ik vind het nuttig om naar de auticoach te gaan:	nee	ja	soms
studenten eerstejaars	-	9	3
studenten ouderejaars	-	10	-
ouders eerstejaars	-	10	1
ouders ouderejaars	-	10	1
Totalen studenten	-	19	3
Totalen ouders	-	20	2

16. Ik voel mij op mijn gemak bij de auticoach:	nee	ja	soms
studenten eerstejaars	-	11	1
studenten ouderejaars	-	10	-
ouders eerstejaars	-	10	1
ouders ouderejaars	-	11	-
Totalen studenten	-	21	1
Totalen ouders	-	21	1

17. Ik durf alles te bespreken met de auticoach:	nee	ja	soms
studenten eerstejaars	1	6	5
studenten ouderejaars	-	4	6
ouders eerstejaars	1	8	2
ouders ouderejaars	1	10	-
Totalen studenten	1	10	11
Totalen ouders	2	18	2

18. Ik heb het gevoel dat de auticoach mij begrijpt:	nee	ja	soms
studenten eerstejaars	-	10	2
studenten ouderejaars	-	8	2
ouders eerstejaars	-	11	-
ouders ouderejaars	-	9	2
Totale studenten	-	18	4
Totale ouders	-	20	2

Worden de gewenste effecten van de begeleidingsgesprekken bereikt (deelvraag 2).

19. Door de gesprekken leer ik mijzelf beter kennen:	nee	ja	ik weet het niet
studenten eerstejaars	4	5	3
studenten ouderejaars	1	5	4
ouders eerstejaars	4	3	4
ouders ouderejaars	1	8	1
Totale studenten	5	10	7
Totale ouders	5	11	5

20. Door de gesprekken kan ik beter benoemen waar ik goed in ben op school:	nee	ja	ik weet het niet
studenten eerstejaars	2	6	4
studenten ouderejaars	-	7	3
ouders eerstejaars	3	5	3
ouders ouderejaars	1	9	-
Totale studenten	2	13	7
Totale ouders	4	14	3

21. Door de gesprekken kan ik op school beter met situaties omgaan die voor mij moeilijk zijn:	nee	ja	ik weet het niet
studenten eerstejaars	2	10	-
studenten ouderejaars	1	9	-
ouders eerstejaars	3	7	1
ouders ouderejaars	1	8	1
Totale studenten	3	19	-
Totale ouders	4	15	2

22. Door de gesprekken heb ik meer zelfvertrouwen:	nee	ja	ik weet het niet
studenten eerstejaars	3	5	4
studenten ouderejaars	-	8	2
ouders eerstejaars	3	8	-
ouders ouderejaars	-	9	1
Totale studenten	3	13	6
Totale ouders	3	17	1

23. Door de gesprekken kan ik zelfstandiger mijn schoolopdrachten plannen:	nee	ja	ik weet het niet
studenten eerstejaars	3	8	1
studenten ouderejaars	-	7	3
ouders eerstejaars	4	3	4
ouders ouderejaars	1	8	1
Totale studenten	3	15	4
Totale ouders	5	11	5

24. Door de gesprekken kan ik zelfstandiger schoolopdrachten uitvoeren:	nee	ja	ik weet het niet
studenten eerstejaars	4	8	-
studenten ouderejaars	-	8	2
ouders eerstejaars	4	6	1
ouders ouderejaars	1	7	2
Totalen studenten	4	16	2
Totalen ouders	5	13	3

25. Door de gesprekken kom ik beter mijn afspraken voor school na:	nee	ja	ik weet het niet
studenten eerstejaars	2	8	2
studenten ouderejaars	2	8	-
ouders eerstejaars	2	8	1
ouders ouderejaars	1	8	1
Totalen studenten	4	16	2
Totalen ouders	3	16	2

26. Door de gesprekken kan ik beter omgaan met veranderingen in het rooster:	nee	ja	ik weet het niet
studenten eerstejaars	2	8	2
studenten ouderejaars	-	8	2
ouders eerstejaars	3	5	3
ouders ouderejaars	-	7	3
Totalen studenten	2	16	4
Totalen ouders	3	12	6

27. Door de gesprekken kan ik beter omgaan met een schoolopdracht die verandert:	nee	ja	ik weet het niet
studenten eerstejaars	4	6	2
studenten ouderejaars	-	6	4
ouders eerstejaars	3	4	4
ouders ouderejaars	-	6	4
Totalen studenten	4	12	6
Totalen ouders	3	10	8

28. Door de gesprekken weet ik naar wie ik toe moet om hulp te vragen:	nee	ja	ik weet het niet
studenten eerstejaars	-	12	-
studenten ouderejaars	1	6	3
ouders eerstejaars	2	8	1
ouders ouderejaars	1	9	-
Totalen studenten	1	18	3
Totalen ouders	3	17	1

29. Door de gesprekken stel ik zelf meer vragen (aan klasgenoten of docenten):	nee	ja	ik weet het niet
studenten eerstejaars	4	8	-
studenten ouderejaars	-	7	3
ouders eerstejaars	3	6	2
ouders ouderejaars	-	8	2
Totalen studenten	4	15	3
Totalen ouders	3	14	4

30. Door de gesprekken kan ik beter in een groepje samenwerken:	nee	ja	ik weet het niet
studenten eerstejaars	4	6	2
studenten ouderejaars	3	5	2
ouders eerstejaars	1	6	4
ouders ouderejaars	-	8	2
Totalen studenten	7	11	4
Totalen ouders	1	14	6

31. Door de gesprekken snap ik beter welke taken belangrijk zijn voor school:	nee	ja	ik weet het niet
studenten eerstejaars	4	6	2
studenten ouderejaars	1	8	1
ouders eerstejaars	2	4	5
ouders ouderejaars	1	9	-
Totalen studenten	5	14	3
Totalen ouders	3	13	5

32. Door de gesprekken kan ik beter keuzes maken op school:	nee	ja	ik weet het niet
studenten eerstejaars	2	9	1
studenten ouderejaars	1	9	-
ouders eerstejaars	2	3	6
ouders ouderejaars	1	8	1
Totalen studenten	3	18	1
Totalen ouders	3	11	7

33. Door de gesprekken kan ik steeds beter mijn problemen op school zelf oplossen:	nee	ja	ik weet het niet
studenten eerstejaars	1	9	2
studenten ouderejaars	1	8	1
ouders eerstejaars	2	6	3
ouders ouderejaars	1	8	1
Totalen studenten	2	17	3
Totalen ouders	3	14	4

34. Door de gesprekken voel ik mij geholpen:	nee	ja	ik weet het niet
studenten eerstejaars	-	12	-
studenten ouderejaars	1	9	-
ouders eerstejaars	1	10	-
ouders ouderejaars	1	9	-
Totalen studenten	1	21	-
Totalen ouders	2	19	-

35. Door de gesprekken kan ik beter mijn studie volgen:	nee	ja	ik weet het niet
studenten eerstejaars	1	9	2
studenten ouderejaars	1	7	2
ouders eerstejaars	1	8	2
ouders ouderejaars	1	9	-
Totalen studenten	2	16	4
Totalen ouders	2	17	2

Waardering van de opzet van de begeleiding (deelvraag 3).

36. Wordt er een verslag gemaakt van het begeleidingsgesprek:	nooit, ga naar 41	soms, ga naar 37	altijd, ga naar 37
studenten eerstejaars	-	-	12
studenten ouderejaars	1	-	9
ouders eerstejaars	-	1	10
ouders ouderejaars	-	1	10
Totalen studenten	1	-	21
Totalen ouders	-	2	20

37. Ik vind het belangrijk dat de afspraken die tijdens het gesprek gemaakt worden, in het verslag staan:	nee	ja	het maakt mij niets uit
studenten eerstejaars	1	9	2
studenten ouderejaars	-	8	1
ouders eerstejaars	-	11	-
ouders ouderejaars	-	11	-
Totalen studenten	1	17	3
Totalen ouders	-	22	-

38. Ik vind het nuttig dat het verslag naar mijzelf wordt gemaaild:	nee	ja	het maakt mij niets uit
studenten eerstejaars	-	9	3
studenten ouderejaars	-	7	2
ouders eerstejaars	-	11	-
ouders ouderejaars	1	10	-
Totalen studenten	-	16	5
Totalen ouders	1	21	-

39. Ik vind het nuttig dat het verslag naar de studieloopbaanbegeleider/mentor wordt gemaaild:	nee	ja	het maakt mij niets uit
studenten eerstejaars	2	9	1
studenten ouderejaars	-	9	-
ouders eerstejaars	-	11	-
ouders ouderejaars	1	10	-
Totalen studenten	2	18	1
Totalen ouders	1	21	-

40. Ik vind het nuttig dat het verslag naar mijn ouders of verzorgers wordt gemaaild:	nee	ja	het maakt mij niets uit
studenten eerstejaars	1	8	3
studenten ouderejaars	1	8	-
ouders eerstejaars	1	10	-
ouders ouderejaars	1	10	-
Totalen studenten	2	16	3
Totalen ouders	2	20	-

41. Ik vind het belangrijk dat het begeleidingsgesprek op een vast tijdstip is:	nee	ja	het maakt mij niets uit
studenten eerstejaars	-	7	5
studenten ouderejaars	2	5	3
ouders eerstejaars	-	11	-
ouders ouderejaars	-	10	1
Totalen studenten	2	12	8
Totalen ouders	-	21	1

42. Ik vind het belangrijk dat het begeleidingsgesprek altijd in dezelfde ruimte is:	nee	ja	het maakt mij niets uit
studenten eerstejaars	-	2	10
studenten ouderejaars	-	4	6
ouders eerstejaars	-	8	3
ouders ouderejaars	1	7	3
Totale studenten	-	6	16
Totale ouders	1	15	6

43. Als ik het gesprek vergeet, is het fijn dat de auticoach mij helpt herinneren:	nee	ja	het maakt mij niets uit
studenten eerstejaars	-	12	-
studenten ouderejaars	1	7	2
ouders eerstejaars	-	11	-
ouders ouderejaars	-	10	1
Totale studenten	1	19	2
Totale ouders	-	21	1

44. Ik vind het aantal gesprekken met de auticoach:	te weinig	voldoende	te veel
studenten eerstejaars	1	10	1
studenten ouderejaars	1	8	1
ouders eerstejaars	1	10	-
ouders ouderejaars	2	9	-
Totale studenten	2	18	2
Totale ouders	3	19	-

45. Ik vind het contact van mijn ouders/verzorgers met de auticoach:	te weinig	voldoende	te veel
studenten eerstejaars	-	12	-
studenten ouderejaars	2	7	1
ouders eerstejaars	2	9	-
ouders ouderejaars	1	10	-
Totale studenten	2	19	1
Totale ouders	3	19	-

Sterke en verbeterpunten van de begeleiding (deelvraag 4).

46. Het goede van de begeleiding is:
studenten eerstejaars
- 3x Problemen worden opgelost. - Je wordt er beter door. - Ik begrijp sneller wat ik precies moet doen in de les. - Alles wordt duidelijker gemaakt. - Ik heb mijn zaken op orde. - De coach legt uit het mbo in elkaar zit. - Hulp bij plannen. - Bereikbaarheid.
studenten ouderejaars
- 4x Het gevoel dat het helpt. - 3x Problemen worden goed besproken en opgelost. - 2x De auticoach luistert naar mij en komt zelf ook met punten. - 2x Auticoach is duidelijk. - 2x Inzicht krijgen - Door de gesprekken betere prestaties. - Betrouwbaarheid. - Beschikbaarheid. - Deskundigheid. - Flexibele tijden. - Geen gezeur, niet chagrijnig.

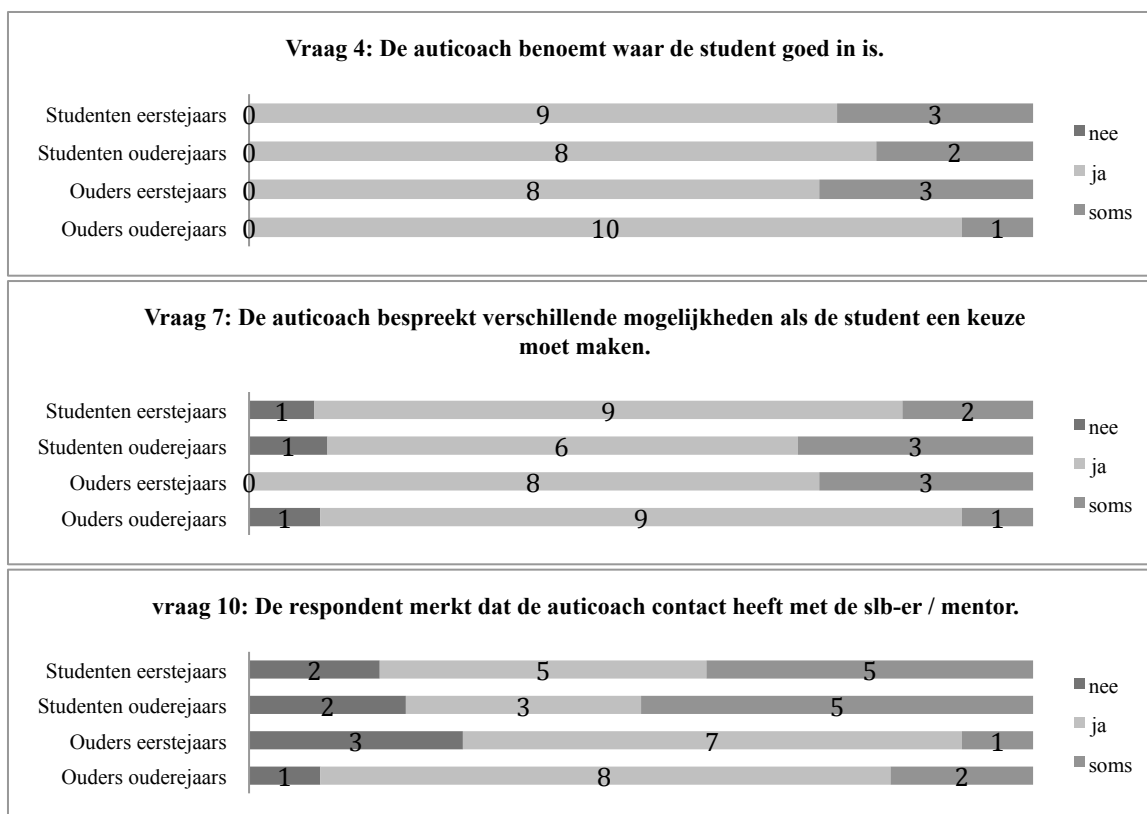
ouders eerstejaars
- 6x Dat er iemand is om op terug te vallen. - 3x Dat ons kind begrepen wordt. - 3x Regelmaat van de gesprekken. - 2x Dat er duidelijkheid en structuur gegeven wordt. - Goede probleemsigalering. - Communicatie is snel en duidelijk. - Vaste afspraken. - Zelfredzaamheid wordt gestimuleerd. - Informatie naar de docenten over ons kind.
ouders ouderejaars
- 4x Er is iemand om op terug te vallen. - 4x Het gaat goed op school, door de begeleiding. - 2x Ons kind wordt zelfstandiger, wij kunnen hem meer loslaten. - Inzicht krijgen door benoemen van plus- en minpunten. - Knelpunten inzichtelijk maken en gestructureerd oplossing bespreken. - Ons kind kan steeds beter zelfstandig plannen. - Ons kind wordt mondiger en vraagt zelf om verduidelijking. - Ons kind leert relativeren. - Het gesprek is een rustmoment. - Het gesprek geeft duidelijkheid. - Deskundigheid coach.

47. Wat verbeterd kan worden aan de begeleiding is:
studenten eerstejaars
- Door de naam auticoach voel ik me verlaagd. - Geen afwezigheidsmelding in de les als ik naar de auticoach ga. - Het contact tussen ouders, mentor, docenten, begeleider en mij (meer groot overleg). - Er is geen koffie.
studenten ouderejaars
- 2x SLB-er doet niets met de informatie van de auticoach. / SLB-er koppelt informatie niet terug naar coach. - 2x Betere bereikbaarheid. (afstemming met stage-dagen) - Liever alleen een afspraak wanneer nodig. - Jammer dat er geen auticoach is op de stage. - Betere lokalen.
ouders eerstejaars
- 3x Sneller ingrijpen wanneer het de student zelf niet lukt om een probleem op te lossen, niet alleen signaleren. - 2x SLB-er koppelt informatie niet terug naar coach. - 2x Contactmomenten met de ouders te weinig. - Beschikbaarheid verhogen, zodat de student altijd met vragen terecht kan.
ouders ouderejaars
- 2x Graag meer terugkoppeling van slb-er en docenten. - 2x Betere beschikbaarheid van auticoach ivm stage. - Docenten zijn slecht op de hoogte.

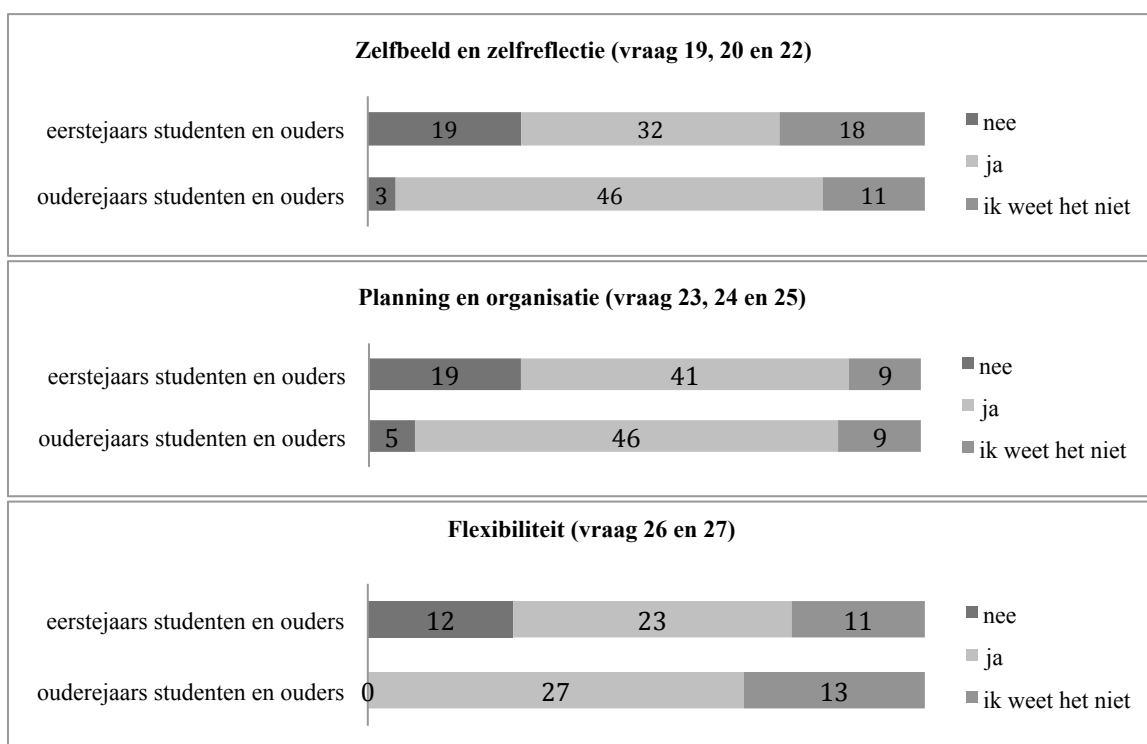
48. Mijn rapportcijfer voor de begeleiding is:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Gem.
studenten eerstejaars	-	-	-	-	-	-	1	6	3	2	8,5
studenten ouderejaars	-	-	-	-	1	-	1	6	2	-	7,8
ouders eerstejaars	-	-	-	-	-	2	5	3	1	-	7,3
ouders ouderejaars	-	-	-	1	-	-	2	5	2	1	7,8
Totalen studenten	-	-	-	-	1	-	2	12	5	2	8,2
Totalen ouders	-	-	-	1	-	2	7	8	3	1	7,5

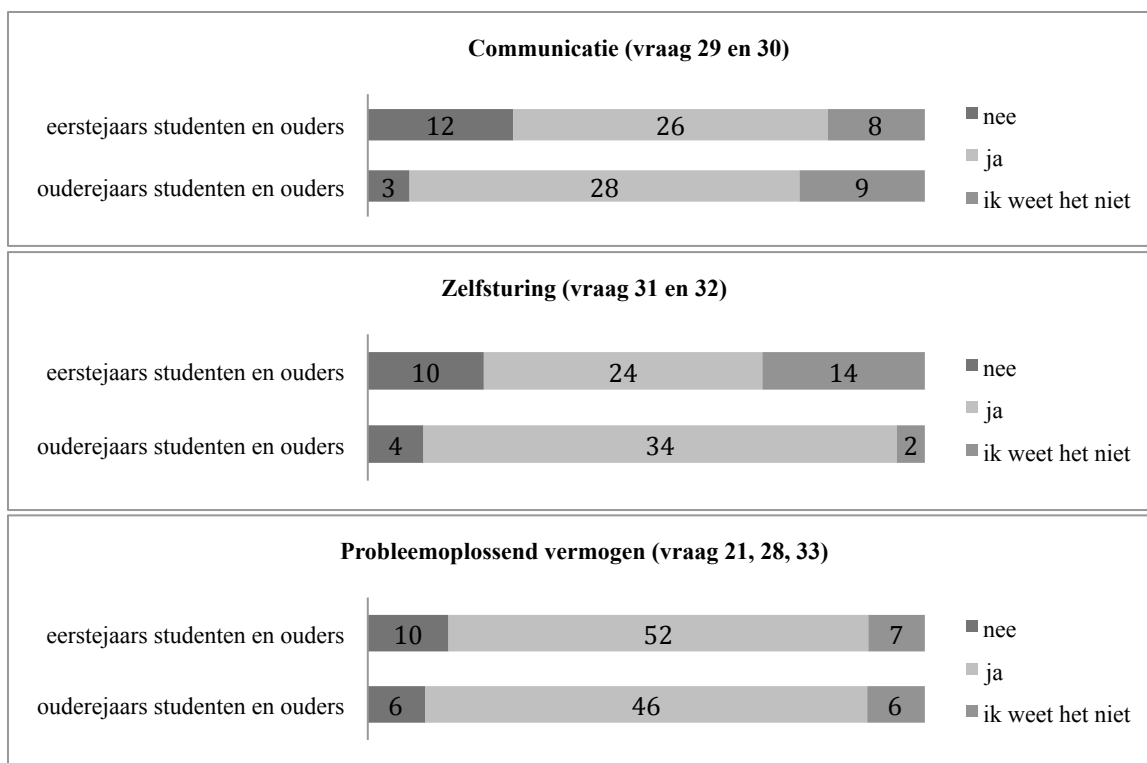
Resultaten in staafigrafieken

Op basis van bovenstaande tabellen is per deelvraag een aantal vragen uitgewerkt in staafigrafieken. Voor deelvraag 1 zijn dat de vragen die het minst vaak met 'ja' zijn beantwoord. In de hierna volgende gestapelde staafigrafieken zijn de resultaten op vraag 4, 7 en 10 terug te vinden.

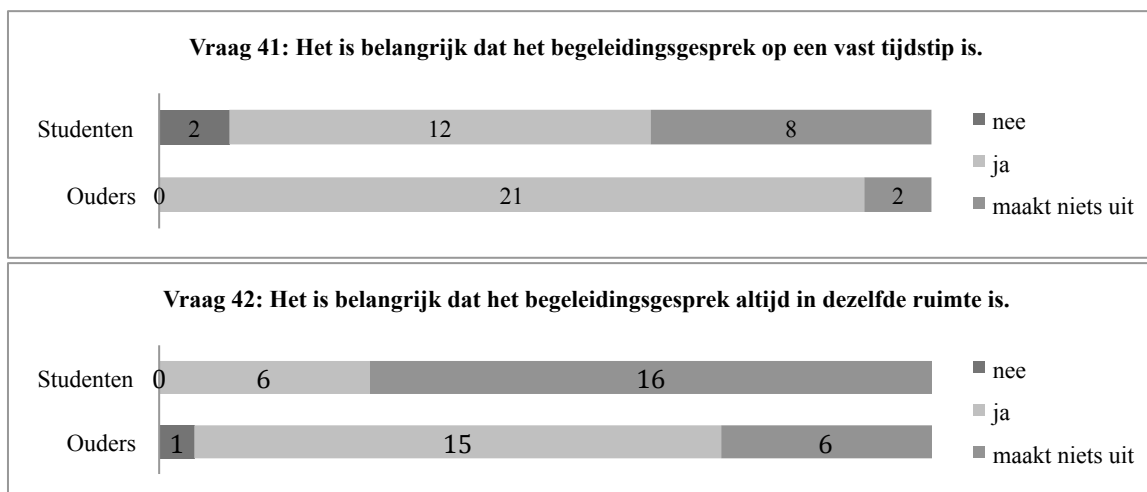

De resultaten op deelvraag 2 zijn weergegeven in gestapelde staafgrafieken per competentie. Hierin worden de resultaten van de eerstejaars studenten en hun ouders vergeleken met de resultaten van de ouderejaars studenten en hun ouders.

Op deelvraag 3 laten vraag 41 en 42 het grootste verschil zien tussen studenten enerzijds en ouders anderzijds.

Bijlage 4 Interviews

Naar aanleiding van de resultaten van de enquête zijn een vijftal gespreksonderwerpen opgesteld. Er zijn 4 semi-gestructureerde interviews afgenomen. Uit elke te vergelijken onderzoeksgroep één.

Gespreksonderwerpen:

1. Belang van begeleidingsgesprek op vaste tijd en in vaste ruimte.
2. Behoeftte aan meer oudergesprekken (met name door ouders van eerstejaars).
3. Begeleiding door de auticoach op stage.
4. Contact tussen auticoach en slb-er.
5. Durf je alles te bespreken met de auticoach.

De eerste twee gesprekken met studenten leverden voldoende informatie op mbt gespreksonderwerp 5. Dit onderwerp is daarom niet meer opgenomen in de gesprekken met ouders.

Interview 1	tweedejaars mbo-student met ASS
1. De auticoaches vinden het belangrijk dat de begeleidingsgesprekken met studenten met ASS altijd op het zelfde tijdstip en in dezelfde ruimte plaatsvinden. Ouders hebben aangegeven dit ook te vinden. De studenten vinden echter dat dat helemaal niet zo veel uitmaakt. Kun jij uitleggen waarom dat voor de studenten niet zoveel uitmaakt? “Jullie proberen je wel in te leven, het zal wel zo zijn en zo zijn en hij zal het wel lastig vinden, maar ik ben er toch aan gewend om naar een ander lokaal te lopen. Dat verandert soms ook ineens en dat is ook niet zo’n moeite want het blijft toch dezelfde les. Als je dus hebt, je krijgt bijvoorbeeld een andere auticoach en die pakt het anders aan, dat wil je niet. Dan wil je zelf eerst wel een tijdje alles hetzelfde. Aan het begin van het jaar is het wel belangrijk dat je er in kunt komen, maar als je er eenmaal inzit dan is het helemaal niet erg.”	
2. Ouders van studenten met een auticoach krijgen 2x per jaar een oudergesprek met de auticoach. De ouders van eerstejaars studenten hebben aangegeven dit weinig te vinden. Vind jij 2x per jaar een oudergesprek te weinig? “Tweemaal per jaar is best weinig. Vooral in het eerste jaar, daar gebeurt het meeste, alles is nieuw. Voor papa en mama is ook alles nieuw. Tussendoor horen ze nu wel eens wat, als ze dan een gesprek willen moeten ze te lang wachten. Het eerste gesprek is pas in januari. Maar ik denk dat dat nou niet meer zo lastig is, nou zijn ze er ook wel aan gewend. Eigenlijk zijn ze ook over naar het tweede jaar, haha.” Moet het aantal oudergesprekken meer worden? “Nee eigenlijk niet. Alleen als het echt nodig is. Ik vind dat ze die verslagen maar moeten lezen, daar staat het toch in. En ja, als ze dan een keer een vraag hebben of het gaat slecht, dan kunnen ze toch wel bellen of zo?”	
3. Als je stage loopt, krijg je geen begeleiding van de auticoach op je stage-adres. Wat vind je daarvan? “Dat is goed. Er is toch wel een stagebegeleider, een contactpersoon binnen het bedrijf. Daar kun	

je toch ook met je problemen en dingen terecht als je iets niet af hebt. Ja, je coach begrijpt je wel beter, maar die kent het bedrijf weer niet. Het is ook wel gek als die komt vertellen wat je wel en niet kunt. En hoe het allemaal moet en zo. Dan is het ook net alsof je het niet zelf kunt. Het staat ook wel een beetje stom als je auticoach komt.”
4. Studenten en ouders merken niet zoveel van het contact tussen auticoach en slb-er. Wat zou je anders willen? “Nou gewoon, dat ik af en toe weet dat hij iets gelezen heeft. Jij schrijft van alles op en dan weet ik niet of de docent het ook weet. En dan weet ik ook niet of hij er iets aan doet. Dan moet ik alles weer zelf uit gaan leggen, maar hij moet gewoon het verslag lezen, dan hoef ik dat toch niet nog een keer te doen.”
5. Durf je alles te bespreken met je auticoach? “Ja daag. Echt niet. Ik ga hier toch zeker niet alles vertellen?” Welke dingen vertel je hier niet? “Ja, bijvoorbeeld over stappen en vriendjes enzo, en over carnaval. Dat kan ik wel vertellen maar daar heb ik toch niks aan. Daar kun jij me toch niet mee helpen.” Als ik de vraag anders had gesteld: Durf je alles mbt school te bespreken met je auticoach? “Ja, dat is wat anders, maar dat vroeg je niet. Natuurlijk, daarom zit ik toch ook hier.”
Opbrengst interview 1 1. Na een gewenningsperiode kan de student flexibel omgaan met verandering in tijdstip en ruimte van het begeleidingsgesprek. 2. Voor ouders van eerstejaars studenten zijn 2 oudergesprekken weinig. Vanaf het tweede jaar is het voldoende. 3. De auticoach hoeft niet naar je stage-adres te komen. Dan moet je iemand binnen het bedrijf hebben. 4. Student wil weten of de slb-er het verslag gelezen heeft. Verslag weerhoudt de student er van om zelf te communiceren met de slb-er. 5. Vraag 17 in de enquête is niet juist gesteld. Student durft niet <i>alles</i>, maar wel <i>alles mbt school</i> te bespreken met de auticoach.

Interview 2	eerstejaars mbo-student met ASS
1. De auticoaches vinden het belangrijk dat de begeleidingsgesprekken met studenten met ASS altijd op het zelfde tijdstip en in dezelfde ruimte plaatsvinden. Ouders hebben aangegeven dit ook te vinden. De studenten vinden echter dat dat helemaal niet zo veel uitmaakt. Kun jij uitleggen waarom dat voor de studenten niet zoveel uitmaakt? “Als je jonger bent vind ik het wel normaal dat ze dat van je denken. Als je ouder bent, leer je dat toch ook. Meestal is het zo met ouders dat ze denken dat het minder gaat dan dat het echt met je gaat. Daar moeten ze aan wennen. Ja, ik moet er zelf ook wel aan wennen, maar dat is anders. Ik weet hier de weg en we moeten wel vaker veranderen van lokaal of zo dus dat is niet erg. Dat kan ik ook.” Na hoeveel tijd ben je zo gewend dat het niet veel uitmaakt als het begeleidingsgesprek van tijdstip of ruimte verandert? “Nou dan zit je hier wel al een tijdje. Ik denk dat je de hele eerste periode wel een vaste afspraak nodig hebt, dan is echt alles nieuw. Maar ja, daarna weet je natuurlijk wel de weg. Dan maakt het niet veel meer uit.” Hoe lang van te voren wil je het weten als het tijdstip of de ruimte verandert? “Ehm, 3 uur van te voren. Je moet je er toch op instellen dat het weer anders is. Je kunt niet meteen komen of zo. En, wie vertelt het dan tegen de docent? Ik denk dat ik het wel tegen de docent moet zeggen en dat ik dan wel mag gaan. Dus het is niet heel moeilijk, ik kan er wel mee omgaan.”	

2. Ouders van studenten met een auticoach krijgen 2x per jaar een oudergesprek met de auticoach. De ouders van eerstejaars studenten hebben aangegeven dit weinig te vinden. Vind jij 2x per jaar een oudergesprek te weinig?

“Papa en mama zijn het gewend want op de vorige school kwamen ze wel iedere maand. Maar ja, het is natuurlijk voor iedereen verschillend. Ik vind het wel fijn dat ze hier niet zo heel vaak zitten dan krijg ik thuis allemaal commentaar van wat ze hier weer horen. Als het slechter gaat vind ik het wel normaal als ze vaker komen, maar dan gewoon iedere periode 1 keer of zo. Soms is dat zelfs niet genoeg. Het kan natuurlijk zomaar ineens heel erg slecht met mij gaan, ja dan moeten ze wel komen. Maar nu gaat het goed en dan willen ze ook vaker komen en dat is helemaal niet nodig joh. Ik denk dat ze zoiets hebben van: eerst zien en dan geloven. Jij schreef in het begin steeds dat het goed ging en mijn ouders geloofden er niks van. Pas toen ze jou zelf hadden gesproken hielden ze op met zeuren zeg.”

3. Als je stage loopt, krijg je geen begeleiding van de auticoach op je stage-adres. Wat vind je daarvan?

“He? En hoe moet dat dan als ik op stage ga? Krijg ik dan geen begeleiding meer? Het zou fijn zijn van wel. Op stage komt er juist meer bij denk ik, dingen die je weer allemaal niet gewend hebt en nog niet geleerd hebt hoe je daarmee om moet gaan enzo.”

Wat vind je van contact met de auticoach per mail, tijdens je stage?

“Ja, dat is wel beter ja. Want dan kun je er toch nog altijd terecht, zeg maar. En de coach kan het dan niet precies oplossen, maar wel zeggen wat je moet doen en naar wie je toe moet enzo.”

4. Studenten en ouders merken niet zoveel van het contact tussen auticoach en slb-er. Wat zou je anders willen?

“Ik merk het niet dat jullie contact hebben, maar ik weet ook niet wat hij met die informatie aan moet. Hij doet niet dat zo’n dingen. Een slb-er doet ook andere dingen, dus, maar het is ook niet zo erg. Ik heb jou voor de begeleiding en de slb-er heb ik daar niet voor nodig. De slb-er vertelt over je rapport, over de vakken en de punten. Persoonlijke dingen bespreek ik hier.”

5. Durf je alles te bespreken met je auticoach?

“Ja ik denk het wel, maar dat hoeft toch niet?”

Nee, natuurlijk niet. Maar als het om school gaat is het misschien wel handig.

“Ja, over school he, he. Ja, dan natuurlijk wel. Maar ik ga je toch niet vertellen dat ik ben wezen stappen?”

Als ik de vraag anders had gesteld: Durf je alles mbt school te bespreken met je auticoach? Wat is dan je antwoord?

“Ja, dan durf ik wel alles te vertellen ja, daarom zit ik ook hier.”

Opbrengst interview 2

1. Na een gewenningsperiode (9 weken = eerste periode) kan de student flexibel omgaan met verandering in tijdstip en ruimte van het begeleidingsgesprek. Veranderingen minmaal 3 uur van te voren aankondigen.

2. Student vindt 2 oudergesprekken voldoende, maar ook dat de ouders vaker langs moeten kunnen komen als het niet goed gaat. De student bevestigt dat de ouders (van eerstejaars student) het wel te weinig vinden. Ze willen van de auticoach persoonlijk horen hoe het gaat. Alleen het verslag is voor ouders niet voldoende.

3. Het is fijn als de auticoach naar je stage-adres te komt. Alternatief kan email-contact zijn.

4. Student maakt onderscheid in rol van auticoach en van slb-er. Ziet geen verband.

5. Vraag 17 in de enquête is niet juist gesteld. Student durft niet *alles*, maar wel *alles mbt school* te bespreken met de auticoach.

Interview 3	ouders van derdejaars mbo-student met ASS
1. De auticoaches vinden het belangrijk dat de begeleidingsgesprekken met studenten met ASS altijd op het zelfde tijdstip en in dezelfde ruimte plaatsvinden. Ouders hebben aangegeven dit ook te vinden. De studenten vinden echter dat dat helemaal niet zo veel uitmaakt. Kunt u uitleggen waarom dat voor de ouders wel en voor de studenten niet zoveel uitmaakt? Moeder geeft aan dat haar zoon niet snel kan omschakelen en het liefst overal op voorbereid wordt, dus het verbaast haar wel. Hij wordt meestal heel nukkig als hij ineens iets anders moet doen dan gepland is. Ze vertelt ook dat ze thuis zo gewend zijn aan een vaste manier van omgaan dat er ook eigenlijk niet meer gekeken wordt of daar nog enige rek in zit. Ze vindt het wel een positief geluid dat de studenten hier toch wat makkelijker mee omgaan dan zij dacht. Denkt ook dat dat niet meteen vanaf dag 1 kan, maar pas na een gewenningsperiode. De studenten zullen zich eerst veilig moeten voelen en de weg weten in het gebouw.	
2. Ouders van studenten met een auticoach krijgen 2x per jaar een oudergesprek met de auticoach. De ouders van eerstejaars studenten hebben aangegeven dit weinig te vinden. Kunt u aangeven waarom 2x per jaar een oudergesprek te weinig is? Moeder vertelt dat ze in het eerste jaar wel lastig heeft gevonden. “Je ziet je kind ineens een stuk volwassener worden en hij vertelt thuis ook niet meer alles. Dan heb je eigenlijk alleen die verslagen en dat is wel fijn, maar niet altijd genoeg. Als het goed gaat is 2 gesprekken wel genoeg, maar als het niet goed gaat zou je vaker moeten kunnen komen. Nu, na 3 jaar denk ik dat het heel goed is geweest dat we niet om de haverklap op de stoep stonden. Dat was hij wel gewend en wij ook. Onze zoon heeft daardoor ook geleerd dat hij echt zelf verantwoordelijk is voor wat hij doet en dat wij niet meer meteen alles voor hem oplossen. Dat heeft hem wel zelfstandig gemaakt. Dus ik denk dat het wel goed is geweest dat we niet vaker hier kwamen.”	
3. Als je stage loopt, is er geen begeleiding van de auticoach op het stage-adres. Wat vindt u daarvan? Moeder geeft aan dat dat alleen in het begin even lastig is geweest. “Als je ASS hebt, hou je het liefst alles altijd hetzelfde, maar zo gaat het nou eenmaal nergens. Dus het is wel goed zo. Hij had binnen het bedrijf een goede contactpersoon en met zijn auticoach had hij af en toe mailcontact. Voor ons betekende het dat we hem nog meer los moesten laten. Aan de andere kant: hij had een voldoende voor zijn stage en nu weten we ook dat hij het echt zelf kan.”	
4. Studenten en ouders merken niet zoveel van het contact tussen auticoach en slb-er. Wat zou u anders willen? Moeder vertelt dat ze wel weet dat dat contact er is, maar dat zij het niet altijd merken. Dus dat ze er maar op moeten vertrouwen dat de slb-er de informatie van de auticoach goed leest en er wat mee doet. Soms wil ze liever iets terug horen van de slb-er, maar ze snapt ook wel dat dat niet altijd kan. Op zich heeft ze niet zo’n moeite met hoe het gaat. Bovendien weet ze dat ze ook de slb-er kan mailen of bellen als ze vragen heeft over haar zoon. Die worden meestal wel beantwoord.	
Opbrengst interview 3 1. Positief dat de student leert flexibel om te gaan met verandering in tijdstip en ruimte van het begeleidingsgesprek. Gewenningsperiode is wel belangrijk. 2. Twee oudergesprekken per jaar is voldoende, maar als het nodig is, moet meer kunnen. 3. De auticoach hoeft niet naar het stage-adres te komen. Mailcontact is voldoende. 4. Ouder kan zelf de slb-er benaderen wanneer nodig.	

Interview 4	ouders van eerstejaars mbo-student met ASS
1. De auticoaches vinden het belangrijk dat de begeleidingsgesprekken met studenten met ASS altijd op het zelfde tijdstip en in dezelfde ruimte plaatsvinden. Ouders hebben aangegeven dit ook te vinden. De studenten vinden echter dat dat helemaal niet zo veel uitmaakt. Kunt u uitleggen waarom dat voor de ouders wel en voor de studenten niet zoveel uitmaakt? Moeder vertelt dat haar zoon wel eens een dag van te voren een email heeft ontvangen dat hij een paar uur eerder kon komen dan gepland. Dat leverde thuis wel stress op. Hij kreeg die mail een dag van te voren en maakte zich toen druk of de docent het wel wist en of hij dat dan moest zeggen of dat de auticoach dat zou doen. Als hij het zelf ging vragen dan kwam hij weer te laat bij het gesprek, dat wilde hij ook niet. Zo'n kleine verandering heeft dus wel een grote impact. Hij kan er nu wel mee omgaan en daar is hij ook trots op, dus ik zou er vooral mee door blijven gaan. Maar het gaat niet zomaar vanzelf. Er moet wel ruim tijd van te voren zijn om er aan te wennen en een nieuw scenario te maken. Zeker een dag van te voren.	
2. Ouders van studenten met een auticoach krijgen 2x per jaar een oudergesprek met de auticoach. De ouders van eerstejaars studenten hebben aangegeven dit weinig te vinden. Kunt u aangeven waarom 2x per jaar een oudergesprek te weinig is? Moeder geeft aan de verslagen wel te lezen, maar liever persoonlijk contact heeft met de auticoach. Dat stemt makkelijker af. Haar zoon vertelt thuis niet veel. Zegt dan dat het al in het verslag staat. Als het goed gaat is 2x per jaar wel prima, maar in het begin weet je gewoon niet echt zeker of het goed gaat. Het is dan toch fijn om dat van de auticoach te horen. Als je dan pas na een half jaar een gesprek hebt is dat wel lang. Zeker in het eerste jaar. "Het is voor ons ook wennen en de overstap is echt heel erg groot. Liever zou ik ook al na de eerste periode (= 9 weken) een gesprek hebben."	
3. Als je stage loopt, is er geen begeleiding van de auticoach op het stage-adres. Wat vindt u daarvan? Moeder vertelt dat ze nog geen idee heeft hoe dat dan moet. Haar zoon maakt zich nu al zorgen als de auticoach weg moet omdat de rugzakjes zullen verdwijnen. Ik leg uit dat er tijdens de stage wel ondersteuning is vanuit Bureau Praktijk Vorming en dat de auticoaches met de consultants daarvan in contact staan. Dat stelt moeder gerust. Ze denkt dat haar zoon nog niet helemaal zelfstandig, zonder begeleiding, zijn weg zou kunnen vinden op stage. Ergens moet nog wel een lijntje zijn waar hij een beroep op kan doen. Mailen is daar ook een vorm van.	
4. Studenten en ouders merken niet zoveel van het contact tussen auticoach en slb-er. Wat zou u anders willen? Moeder geeft aan dat dat in het begin even wennen was. Ze gingen ervan uit dat als de auticoach een verslag schrijft, dat dan iedereen daarvan op de hoogte is. Dat is niet altijd zo. Dat is wel jammer. Tijdens de ouderavonden met de slb-er blijkt hij dan wel goed op de hoogte te zijn, maar in de tussentijd hoor je niet zo veel. "Soms hoor je gewoon te lang niets. Dan speelt er iets en weten wij niet of de slb-er er iets mee gedaan heeft. Dan zou een mailtje wel even fijn zijn."	
Opbrengst interview 4 1. Positief dat de student leert flexibel om te gaan met verandering in tijdstip en ruimte van het begeleidingsgesprek. Schriftelijk aankondigen, minimaal 1 dag van te voren. 2. Voor ouders van eerstejaars studenten liever al na 9 weken een gesprek (ipv na een half jaar). 3. Ouder vindt dat er wel een vorm van begeleiding moet zijn, dat kan via BPV of via de mail. 4. Ouder heeft behoefte aan tussentijdse informatie van slb-er, niet alleen op ouderavond.	